

Werk

Titel: Ad Emin. et Rev. principem Carolvm S. R. E. Card. Rossettv[m] Episcopvm faventinu

Jahr: 1646

Kollektion: Zoologica

Digitalisiert: Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen

Werk Id: PPN367611805

PURL: <http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PPN367611805>

OPAC: <http://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/PPN?PPN=367611805>

LOG Id: LOG_0138

LOG Titel: Ulyssis Aldrovandi Philosophi et Medici Bononiensis Ornithologiae Liber Undecimus. De Psittacis

LOG Typ: unit

Übergeordnetes Werk

Werk Id: PPN367611716

PURL: <http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PPN367611716>

OPAC: <http://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/PPN?PPN=367611716>

Terms and Conditions

The Goettingen State and University Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Goettingen State- and University Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept the Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Goettingen State- and University Library.

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Contact

Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen
Georg-August-Universität Göttingen
Platz der Göttinger Sieben 1
37073 Göttingen
Germany
Email: gdz@sub.uni-goettingen.de

VLyssis ALDROVANDI PHILOSOPHI ET MEDICI BONONIENSIS ORNITHOLOGICÆ

Liber Vndecimus.

Qui est

DE PSITTACIS.

DE EISDEM IN GENERE,

Cap. I.

Ordinatio
tio.

PSITTACOS Añibus rapacibus absq. vlla quidem necessitate, ob sequentes attamen rationes subiunximus. Etenim corporis habitu, & structura, quàm proximè ad rapaces accedunt. Nam, & rostrũ & ungues, quibus duabus partibus rapaces à cæteris præcipuè distinguuntur, illis aduca sunt. At bini digiti, quos antè, & retrò habent, nihil obstant, nam simili pedũ cõstitutione, & rapaces, nocturnas præsertim, vt Vulpes, & Noctuas esse videmus. Neq. itè refert, qd fructibus frugibusq. dũ feris sũt, maxima ex parte viuunt, quia cicures facti, quoduis ab homine oblatũ cibi genus, atq. adeò carnẽ ipsam deuorant res cũ rapacibus quoq. cõmunis. Cũ verò rapaces corporis magnitudine, atq. adeò ob singulare robur animi primum locum obtinuerint, secundum sibi non immeritò Psittaci postulant, quoniam si vel corporis, vel animi dotes diligentius expendas, nulli alium cedere debere, vel quivis iudicet. Nullum enim aliud avium genus tam speciosum est, tam varium, ac Psittaci, qui aut septem, vel octo nonnunquam colorum diversitate pinguntur. Ingentio insuper, & moribus vel hominem ipsum, si quid aliud animal, quàm proximè æmulantur. Idque non ratione tantum, quam non paucis alijs brutis cum homine communem facere nonnulli Philosophi (errantes tamen) ausi sunt, sed etiam oratione, quæ sola homini peculiaris est, & propria. Vnde non mirum, si tantis apud Romanos etiam integriores, & nondum planè ingruente ex deiccti ordiis spolijs, luxu enervatos, in delictijs haberentur, vt non mediocri, imò maiori aliquàdo, quàm mancipia pretio venirent, & non faminis tantum, sed, & viris summè voluptuosi essent. Quæ res M. Portio Catoni reprehendendi molles civium Romanorum mores causam præbuit. Eadem cum corporis, tum animi dotes faciunt, vt & hodie à nostris Principibus, & magnatibus omnibus mirè expectantur. Hinc, & Indis olim, quibus tam en inquilini, & quidem frequentes sunt, teste A. Aeliano, sacri habebantur, atque ab esu eorum religione quadam abstinabant, ac si diuinum illis quippiam inesset. Hac tamen tempestate ob vsum pennarum, & quibus diversa cum vestium, tum aliorum etiam vtensilium ornamenta multiplici colorum varietate interstincta contextunt, in pretio eos omnes, tam Eòĩ, quàm occidui Indi habent. Sed vt quidam eorum Psittacis parcere, ita alios telis eosdem petere, & in cibum assumere neotericorum historiæ tradunt. Atq. ita duplicem eis utilitatem præbere constat, quod ideo fieri potest, quia ob copiam, quæ fortè nunc apud illos, quàm olim maior sit (omnia enim frequentia, etiam pretiosissima vilesceere contingit) reuerentia, & admirationi eorum non parum detractum sit, vnde nec diuinum eis honorem, et si adhuc pagani sint, Indos illis deferre, nemo historicorum refert.

Cato euv
Romanos
reprehendit.
a Lib. 13. de
Ani. c. 18.

Chr nũc In
dis in pre-
tio sunt.

Æ Q V I V O C A.

Episcibus quidam Tardorum generis vulgò, & Romanis præsertim, Pesce papagallo ob similem colorum varietatem vocatur. Psittace vrbsest iuxta Tigrim, vbi Psittacia fructus (quos alij Psittacia vocant) nascuntur. Hinc Psittacius, & Psittacenus auctore Stephano.

S Y N O N I M A.

PSI T T A C V S hæc Auis dicta est Græcis, sed incertum qua origine. Quod si conie-
cturis locus est, à *Psittax*, quæ est iuxta Tigrim in Persia celebris vrbs, & toti regioni
Psittacene nomen dat, appellatus videti posset, quòd illic aliquando copiosa fuerit, et si
Plinius solam Indiam huius auis patriam faciat. Eodem modo, & ab eadem vrbe Psittacia fru-
ctus, aliter Psitta cia dictos nomen accepisse tradunt. Quidè si quis ab his fructibus psittaceis,
seu aliter psittaceis nomen mutuarum dicat: Veteribus enim præter virides Psittacos, nulli erant
cogniti, & nunc vix vllù Psittacù in tanta colorù varietate videre est, quinò aliqua salte parte
vireat. Maxima sua parte virent, unde & Aues virides Poetis dictæ sunt. Sic viror in Psittacio
fructu, non in extremo solum, sed in initio quoq; cortice, imò & in tota nuclei carne insolent-
er admodù imbibitus cõspicitur. Vel nũquid à Sitra, quæ Auis est è Picorù genere, appellatur,
speciei vocabulo ad genus detorto? Hoc n. volucrù genus coloribus inter aues plurimis distin-
guitur, sed alia est, q̃ Psittacus pedù conformatione. Ab hæc loquela ei ferà cum Psittacis cõis
est, vt & cù Picis, quos Apuleius cù Psittacis multoties confundit, sed p̃ litera præposita seu
pulù mouet: Verum & sine p̃ Sitacus legitur. a Arrianus enim *σittaξ* scribit, & Hesychius, &
Varinus Sittam à Psittaco uix distinguere videntur. Ita enim aiunt: Sittas aues quædam, aliqui
Psittacum interpretantur. Picis item omnibus colorum uarietas nomen indidit, *Πικιλὸν* enim
Græcis variegatum significat, quæ nominis ratio cum etiam Psittaco, vel maximè conueniat,
non mirum si nomenclatura etiam Pici ei nonnunquam tribuatur. Verum hæc nos conijcimus.
Quid alij sentiant, liberù est. Psittacus seu *Psittax*, & *σittaξ* oxytona, & masculina item
Psittax fæmininũ paraxitonum (omnibus enim his nominibus hæc auis dicta est) apud Ari-
stotelem aliosq; auctores Græcos per duplex τ scribi reperimus. Latini tamen quidam prefer-
tim recentiores, ut Gaza, Volaterranus, Grapaldus, Psittacù per τ simplex scribunt. Poetæ
primã, sæper pducunt. Hodie Græcis *παπαγὰς* vocatur. Italicè Papagaio, Hispanicè Papagaio, *παπαγὰς*
Gallicè Papagaij. Plurimis linguis Papagalli nomẽ cõe est. Papa lingua nostra patre denotat,
idq; nomen summo apud Christianos sacrorum antistiti tribuitur, utpotè cuius sit alios seu fili-
os alimonia spiritali reficere. Vnde lectoribus considerandum propono, nunquid Papagallus
ita vulgò dictus fuerit, tanquam Gallus Papa, id est, summo religionis nostræ Principe dignus,
seu dignum munus, ob raram, & eximiam elegantiam, ingenijq; solertiam. An potius tanquam
Papa, id est, Princeps, seu primus Gallus, inter reliquas. aues Hinc Poetæ uarijs eum nomi-
nibus honestant, dum nunc à Statio *Lux volucrum*, nunc *plagæ regnator* Eoẽ, tanquam Orientis ali-
tum Rex, denique

— aeris celeberrimæ gloria gentis.

Et alijs aliter, sed honestissimè appellatur: Quod si quis Hispanos, Gallos, Germanos ab hac
appellatione discedere, & non Papagallo, sed Papagaij uocari dicat, hinc quoque satisfacere
conatus, respondebo Gay nobis, uti & Gallis & Germanis inferioribus alicrem, hilarem, ac
uenustũ denotare, quæ epitheta Psittaco non malè congruant, quòd & pulchritudine, & faci-
dia grataq; garrulitate Domini animum exhilaret. Eadem erat etiã apud priscos Latinos Gajj
significatio, cum sponsus nouę nuptę coniungendus, fidemq; daturus dicere solet: *Tu sis mihi*
Gaius, ego ero *tibi Gaius*, quibus uerbis inuicem repetitis iuenda iſtamq; sibi mutuo societate
sponsi promittebant. Ab eadem uoce Gay, Cymbrico etymo Galli nominis sui originem tra-
hunt. Galli enim si Goropio credimus, tanquam Gayli, id est, homines seu unj alacres, agiles,
ac pulchri primitus sua, idest, Cymbrica lingua nũcupati fuerunt. Psittacus Galicè alio quoq;
uocabulo Parroquet uocatur, quãuis hoc nomen minoribus, ac uiridibus Bellonibus, alij è con-
trã maioribus, & cæruleis peculiare faciãt. Dictus est hoc nomine per onomatopœiam, quòd
talem uocem sponte sua, & proprio Marte atque exactissimè exprimere audiat, vt testatur
Bellon. Germani dicitur Sittich, uel Sickust uocabulo Græco Latinoq; affini. Appellatur ta-
men communĩ ab eisdem nomine Pappengey, quo eodem & Flandris venit Anglicè à Popi-
niay, uel à Popingey, Illyricè Pappausque. Polonicè Papuga. Turcicè Dudi. Indis uerò Occi-
dentalibus, seu Americanis teste Theueto Cosmographo Gallorũ Regis Carindi indigitatur.

D I F F E R E N T I Æ.

PRISCI vnum Plittacorum tantummodo genus, idque ab India missum, quantum ex eorum scriptis licet colligere, agnouisse videntur. Plinius, Solinus, ubi Plittacum depingit, illius solum meminerunt, qui miniaceo torque collum insigne habet, viret caetera. Nostra tempestate, posteaquam Hispanorum industria ad noui orbis insulas aditus reclusus est, quamplurima eorumdem genera, sibi mutuo dissimilia, veteribus ignota ad nos delata sunt. Pauca tamen hæc ipsa nobis hæcenus visa sunt, si cum his, quæ in dictis insulis reperiuntur, cõferamus. Qui enim navigationes suas in nouum orbem nobis descriptas reliquere, mira, & inaudita est multijuga eorumdem varietate referunt. Tanta enim cum magnitudine sit, tum colorum præcipuè vniuersitate eos distinguunt, ut omnes differentiæ enumerare sit ædurate, & vt penicillo potius, quàm calamo, si quis eas exprimere ad vnum omnes vult, opus fore iudicent. Qui plurimos Plittacos, quoad licuit hæcenus obseruauerunt, supra centenas colore, & magnitudine species discrepantes ponunt, quæ illis locis reapse reperiuntur. Nobis sanè lectione plurimas, oculo vix plures, quam hic videntur, varietates obseruare eorum est. Cum autem reliquo corporis, habitu, & figura rostri, pedumque constitutione nihil differant, sed magnitudine potissimum, colore, voce, & ingenio: Itaque hinc eorum non malè differentias petemus. Species in primis à magnitudine non paucae sunt. Vespertius author est in regione supra Promontorium Bonæ Spei à Plittacis cognominata Plittacos in tantam proceritatem excrescere, vt brachium cum dimidio longitudine vteantur. Scaliger tãtæ magnitudinis vnum se vidisse apud mercatorem quendam affirmat, vt clarhatæ fenestræ spatium penè impleat. Grachana occidentalis Indiarum regio Phasianis multo maiores habet, & quos nos apud Serenissimos Mantuæ Principes olim vidimus, paulò post & icone & penna exprimendos, Phasianis nihil fuisse minores certum est. Sunt alij frequenti satis numero, qui magnitudine cum Gallinis certent. Insula Indica Bandan Plittacos nutrit non vnus generis, Columbo nostratæ haud maiores. Quidam denique Turdum, quidam Hyrundinem, nonnulli Passerem magnitudine non excedunt, quorum primi caudam sanè longissimam protendunt. Hos peculiariter Gallis Perroquets dici quidam volunt, & Germanis Sittich, vt maiores Pappengey. Sed & maximo illi Gallinaceo Indico pari, cauda prælonga est. Mediocribus, qui frequentes habentur, minus longa. Rerum Indicarum scriptores in Calecutana regione aues quasdam Plittacis vulgaribus, inferiores quidem magnitudine, at cantu longè suauiores nasci tradunt, quæ nunc inter Plittacos habendæ sint, nec ne, equidem dubito. Nam cum in vtraque India quamplurimæ auiculæ minores reperiuntur, & multiplices colorum varietate haud secus atque Plittaci picturæ, certè harum specie prima fronte multos ab initio deceptos fuisse constat, quod eas Plittacis minusculis ægriè dignoscerent. Tales suo loco sub nomine Passerum Indicorum aliquot describuntur. Colore verò præcipuè distinguuntur. Sed his tam multiplex est, vt hæcenus nemini omnes differentiæ minutim persequi licuerit. In Manafapan Hispaniarum nouæ, & Cunam, item in Aethiopia quadam toti albi sunt, necnon & Scaligero teste, in feruidissima Aethiopia, & vltima India. In Terenati Mollucarum vna, in Brasilia, in Aethiopia rubri. In regione circa Tarnassari Indiarum urbem Plittaci longè pulcherrimi spectantur septem colorum generibus præsertim distincti. In Calechut alij prasinii, alij scutulati, alij purpurei reperiuntur. Grachana regio grandes habet, alii quidem versicoloribus, sed rubros caetera. Quosdam item totos carulos, alios cinereos videre est. Badan insula est ad lauam, in qua Plittacorum species tres. Prima rubra, rostro luteo, altera versicolor, vtraque dicitur ab ipsis Nor, id est, lucida, fortè quod splendor quidam in pennarum coloribus emicet. Tertia candida Cachi illis, quod pretiolum significat. In Aethiopia syluis plurimi virides, alij versicolores, nonnulli nigri degunt, quidam leucophgi: Bellonius magnos quosdam totos canere, mediocres alios ex rubro variegari, pusillos nonnullos proluxa cauda ornatos totos virides esse ait. Præter magnitudinem, & colorum etiam vox eos distinguit. Sunt enim aliqui dociles & quidam indociles, qui nullas humanas voces discunt exprimere, atque adeò nihil præter vnicam ipsis naturalem vocem, Parroquet, quæ idè apud Gallos ipsorum nomen est, pronunciant. Tales illi sunt, maximi, ad duos cubitos longi, quos muros idcirco non immeritò uocauerunt. Ad Plittacos etiam, quam ad aliud auium genus, potius referendæ sunt, quas in India, teste Iosepho à Costa Guacemaias vocant, aues Plittacis maiores, sed colorum diuersitatis venustate illis per omnia similes.

¶ *fit acorū
copia, & di
uersitas vbi*

Pittacori
differentia
a magnitu
dine.
Fittacori
magni.
a Exiv.
336.

Psittaci
parus.
Differentiæ
à canda.

A colore.
Albi.
b Exe. 592
Rubri.
Septem co-
lorum.
Virides.
Purpurei.
Versicolo-
res.
Carulei.
Cinerci.
Nor.
Cachi.
A voce &
ingenio.

Guacema-
ia.

Quandoquidem inenarrabilis propemodum Pſittacorum in ſpecie diuerſitas eſt, nos itaq. ea primùm, quæ in genere omnibus competunt, perſequemur, atq. poſt eas ſaltè, quæ hæcænus cum ab alijs, tùm à nobis cognitæ ſunt, ſigillarim deſcribemus. Veteres, quòd aditu ad occidui orbis inſulas necdum aperto, id tantùm genus agnoſcerent, quod India orientalis mittit, vnicum propterea nobis, & paucis verbis deſcriptum reliquere. Eum Ariſtoteles, Plinius Solinus, & alij viridem toto corpore fuiſſe tradunt, torque tantùm miniaceo in collo diſtinctum. Apuleius eundem ſcitè his verbis depingit. *Pſittacus Indis aues eſt totarum illi minimo minus, ſed non color Columbarum. Non enim lacteus ille vel luteus, vel viciuſq. ſubluteus, aut ſparſus eſt, ſed color illi viridis, & intimis plumulis, & extimis palmulis, niſi quòd ſola ceruice diſtinguatur. Enim uerò ceruicula eius circulo mineo velut aurea torqui, pari fulgoris circumacta circumcingitur, & coronatur. Conſpicitur tamen hac noſtra ætate viredo quædam ſublutea, ſeu luteo diluta in Indicis Pſittacis, licet id ille neget. Viore tamè ceu colore præcipuo inſignes erant. Vnde potiffimò nota Aues Virides periphratiçè nominabantur. Poëris, & à viſcente ſplenore, tanquàm præcipua dote pulchritudinis commendabantur. Vnde b Statius Epicedio in Pſittacum Melioris Aredij.*

*Pſittacus ille plaga viridis regnator Eoa,
Quem non gemmata volucris lunonia cauda
Vinceret, aſpectu gelidi non Phaſidis ales.*

Et Ouidius in mortem Pſittaci ludens inter cætera, ita canit:

*Tu poteras virides pennis hebetare ſmaragdos,
Tinçta gerens rubro punica roſtra cruce.*

Hinc etiam Aelianus eum, qui in India Columbam Liviæ pennas virides habentem viderit, primo aſpectu deceptum iri, & Pſittacum, non Columbam dicturum eſſe, ait, quod nempe priſci nullam præter Pſittacum virentem tantummodò auem noſſent. Baptiſta Mantuanus in delinendo Pſittaco veteres, & præſertim Statium æmulatus Pauoniæ eum comparat:

Pſittacus noſtri, niſi ſuperbo, Tergore Pauli.

Similis quadantenus corporis habitu videtur Accipitribus. Capite eſt prægrandi, quod Cardanus ingenij ſignum, & cauſam aſſignat. Capiti eadem, quæ roſtro durities eſt. Vnde cum loqui docetur, niſi radio ferreo ictus, non ſentire perhibetur. Roſtrum verò adeò eſt durum, ut Statius illud cornu meritò nominet.

Arguimq. iuo Aſidentia limina cornu.

Imò verò tantùm duriffimo huic roſtro robur inſeſſe fertur, ut fruſtra ligneis clathris coercetur quas omnes perfringit. Quare ferreis opus eſt, quæ tamen, & ipſæ vix ab euſdem violentia tutæ ſunt, quas, & præſertim tenuiores non ſemel perumpre viſus eſt. Hinc etiã cum demolat, ut inquit Plinius, roſtro ſe excipit, illi inniſtitur, lentoremq. ſe ita pæum infirmitatis fuiſſe. Sagaciſſima igitur natura, ut pedum debilitatem hæc velut ſulcri cuiuſdam adminiculo, partim compèſaret, partim etiam, ut fruſtum omne genus, & nucum præſertim putamina (nam hiſce etiam dum in ſyluis degunt, viſitant) confringere, nucleoq. nullo negotio potiri poſſent, illis adeò durum largita eſt. Cur autem aduncum dederit, cum Pſittacus fruſtiuora, & frugilega potiùs, quàm carniuora, & rapax auiſ ſit, equidem vix video, neq. altiam cauſam probabiliorẽ agnoſco, quàm ſi deſcendente per ramos aut clathras corporis pondus commodè ſuſtinere non potuiſſe dicamus, niſi hamatum illud, ac curvum, ac ſemicirculari figura conſtructum fuiſſet, quo velut vno quodã aut harpagine obuia quæq. prehenderet. & eò maximè, cum pedum debilitatem ſupplere deberet, qui tamen, & ipſi ob firmiorem etiam apprehenſionem adunci faſciunt.

Solus autem Pſittacus cum Crocodilo mandibulam ſuperiorem mouet, niſi ex Oppia-
ni ſententia, Thæmatopodem addamus, ut cætera animantia omnia inferiorem tantùm. Roſtrum præterea, quod nulli alij contigit, quã collo committitur, infernè ſub faucibus apertum eſt, ut rectè Scaliger aduertit. Sed de hiſ omnibus poſt in capitis anatome fuſius. Ceruix curta ut d Ariſtoteles docet. Omnes aues vna breui ſunt collo & lingua lata, apertè, ad imitandum, nam, & Pſittacus anis Indica talis eſt. Lingua ei lata, qualis, humana, multoq. later. cæteris auiſbus. Quod etiam Solinus, & Apuleius annotarunt, inde perſici hauð temerè colligentes, ut articulata penitus eloquatur. Autum enim, ut inquit Suidas, quacumq. linguam conſimilem humanæ habent, & maxillarum diſpoſitionem, humanum apta ſunt imitari ſermonem. Quo loco Suidas neſcio quid de maxillarum diſpoſitione lubodoratus videtur. Cum enim reliquis auiſbus pro maxillis roſtroſi, Pſittacus ſanè peculiarè quandã capitis, & mādibularū præſertim ſuperiorū conſtructionem, ut anatomica inſpectio nos edocuit, habere compertus eſt. Repræſentat au-

Pectus.

Pedes.

Parfissa

Pittaci

genus.

Crura.

Digitus.

Apuleius.

Solinus.

For.

L. 19.

L. 42.

Vngues.

An Pitta-

cus bellus

aut de for-

mis accen-

dus qua-

sitio.

Exercit.

366.

tem Pittaci lingua, cucurbitæ seminis figuram, ut Scaliger notat. Hinc est, quod ἀδρονόζος τορ-
 eum dicunt, quasi humanam linguam referat. Pectus ei rotundum. Pedum species rara, & cū
 Pictis, lyngæq. quam Verticolliam appellat Scaliger, & nocturnis quibuldam tantum commu-
 nis. Non enim tres digitos antè habet, & vnum ponè, sed vtrobiq. binos. Ioannes de Manda-
 villa tamen nescio, quam fidus nobis testis est, in desertis Presbyteri Ioannis propè mare arc-
 nosum bina reperiri Pittacorum genera, vncum, cui sex in pedibus digiti sint, naturaliter sine
 hominis disciplina prætercuntes humano sermone salutare, idq. genus eorum lingua Parfissa
 nuncupari, alterum tribus tantum digitis esse, natura mutum ferè, aut saltem longè diuersam
 ab humana vocem, sonū scilicet querulum edere. Sūt autem crura breuiuscula, infirma, & ple-
 rumq. fusca, vnguibus interim aduncis, & magnis in pedibus armata. Quod verò ad digitorum
 numerum attinet, Apuleius certè, & Solinus fædo sese errori inuoluisse, cū auiū naturæ igno-
 rantia, tum in Plinio legendo oscitantia videmus. Ita enim Solinus. *Inier nobiles, & Plebeios, in-*
quit, discretionem digitorum facti numeru. qui præstant, quinos in pede habent digitus, ceteri ternos.
 Et Apuleius ita habet: *Ad disciplinam humani sermonis facilius est Pittacus, glandæ qui vesceatur*
quod eius in pedibus, ut hominis, quinque, digiti numerantur, non enim omnibus id insigne. Sed hoc,
 quod ex Plinio perperam intellectu vterq. excerptit, ille de Pictis, non de Pittacis prodidit.
 Neq. enim Pittacus peculiaris quispiam est, sed Pica eo nomine dicta Glandaria, Et e Plinius
 non Pittacorum, sed Picarum scribit, *facilius discere humanum sermonem illas, quibus quinos sunt*
digiti in pedibus, quæ tamen quatuor tantum digitos habent. Pici verò binos digitos antè, & to-
 tidem retrò habent, suntq. ad formanda verba multò illis ineptiores. Vnde constat eos Pitta-
 cos cum Pictis confudisse. Vngues aduncos habet Pittacus, quibus efcam instar rapacium com-
 plectitur, & humano more, ori admovent. Hanc enim digitis captam eleuat, & ad os non quidè
 intorsum, sed extorsum conuertit. Hoc loco superuacaneū iudicarem, & perinde ac si quis de
 lana caprinarixam instituat, quærere, num Pittacus bellus potiùs, quàm de formis vocandus
 sit: nisi Philosophos, viros acres, ac graues in huiusmodi quæstiones priores nobis ingenium
 exercere voluisse viderem; Cardanum dico nostrum, & Scaligerū. Ille enim *Pulcherrimum ais*
Pittacum. Est namq. inquit, varietas Pittacorum in coloribus magna, vnde pulcherrimi etiam apud
Indos existimantur, nam præter colorum aptam varietatem illam splendor etiam quidam affulget.
 Hic verò è contrà negat pulchrum dicendum, & his verbis, ac rationibus cum illo contendit.
Pulchrum ais Pittacum. Speciem declaralam oportuit. Auis enim forma non admodum pulchra. Ni-
hil, inquam, pulchri præter oculos. Caput excreuit supra modum in decora magnitudine. Rostrum fe-
dum. Crura fædissima. Lingua nihil turpius. Quin etiam fuscis, siue cinerisq. color tristis, nitor nul-
lus: ne à colore genus commendes vniuersum. Astitit hoc postremum velut tacitæ occurrentis obie-
ctioni adiecit Scaliger. Subiobabat enim neminem fore tam stolidum, qui non statim ipsi respon-
surus esset, pulchrum esse Pittacum non rostro, aut pedibus, sed colorum variorum decore, quæ
etiam proculdubò Cardani mens erat, quam ex verbis paulò antè allatis, facile quivis intelli-
get. Sed ludit Scaliger, non disputat. Multa à viris etiam doctissimis sæpè extundit contradic-
ti, aut forsan exercitandi ingenij studium, quæ alioquin vtpotè non vndiquaq. satis firma pro-
culdubò tacituri erant. Vt enim enunciationis huius, pulcher est Pittacus, ita inde finitè prola-
tæ veritas stare possit, non necesse est statim nullum omninò Pittacum, qui turpis sit, repetiri.
 Sufficere quivis dicit, ut in maiori parte locum habeat. Sed istæc degeneratim hæcenus de-
 scripto Pittaco sufficient,

CAPITIS PSITTACI ANATOMIE.

Pittaci in

quibus ab

alijs disse-

rari.

Sed cum in Pittaci magis, quàm in cæterarum alitum capitis fabrica elaborasse sagaci-
 simam in omnibus Naturâ viderem, ac miro sanè artificio vsam, itaq. placuit facta de eo
 anatome singulas eius particulas intus etiam rimari, singulisq. quantum fieri etiam lice-
 bit, suas functiones assignare. In quibus si fortè legentibus non omninò satis fecero, veniam hu-
 militer precor, solum ea alijs dijudicanda proposuisse contentus: Huius itaq. capitis stru-
 cturam ritè intelligemus, si primum qua in re maximè differant Pittaci à cæteris dixerimus. Dū
 sunt, eaq. maximæ differentiæ, quarum altera est loquela, quæ alijs auiibus haud quaquàm com-
 perit, vel non tam exacta, & copiosa: altera verò est, quòd rostrum superius mouent, inferiore,
 vel planè immotò, vel exigua motione, atq. ferè saltè ad latera prædito, secus atq. in alijs Aui-
 bus, quibus inferior rostri pars mobilis, superior verò immobilis est. Verùm tantæ diuersitatis
 causam quæso primum indagemus. Et quod ad loquelam attinet, certum est omnium actio-
 num humanarum, tam bonarum, ac malarum, quàm animæ, & corporis, per omnes animalium
 species

species hinc inde imagines ab optimo, & sapientissimo rerum conditore dispersas esse, atque
 in his minus, in illis magis, quæ omnia pōst in vno homine, velut in archiuo quodam celeberrimo
 reponerentur, quorumque ipse complementum esset, & thesaurus velut omnium vberri-
 mus. Sic Luscinia cantu, Elephantos memoria, prudentia, Simias gestulatione, Canes sa-
 gacitate, Leones animi magnitudine ad homines accedere voluit. Idem Psittacos sermonem
 humanum exprimere fecit, vt & huius rudimenta in animalibus brutis reperirentur, & non ha-
 beret homo, vt vel solus de tam ingenti dono contenderet. Itaq. huic instrumenta idonea,
 & quod ad vsum spectat humanis non multò inferiora, vt infra videbimus, addidit. Sed ad ro-
 stri diuerſitatem quid dicemus? rostrum Auibus, vt hominibus, & alijs animalibus quadrupedi-
 bus, mandibula, dentes, labia, inter alios vsus ad mandendum datum est. Hic primus in il-
 lis vsus est: sed in functione etiam diuerſitas est. Aues enim frugilegæ acumine rostri sui grana
 colligunt, eaq. mox deglutunt. Carnem prius in exigua frustula disceptam carniorum
 etiam deiiciunt, nulla facta vel masticatione, uel præparatione, vt in homine. At Psittacus
 non solum rostro, quasi dentibus quibusdam amygdalas integras primum discindit, sed volun-
 tando etiam inter rostri cavitatem, & lingua subigendo, & terendo comminuit, atq. quasi
 mandit, & tandem comminutas deglutit, quæ in parte mirum, quantum cum homine conuenit.
 Ad talem igitur rostri functionem, non admodum laboriosam natura inferius rostrum Auibus
 mobile dedit, quo scilicet alimenta vel humo, vel aliundè tollerent, & quasi manu quadam
 in os inferrent, secus ac in Psittaco, qui pedibus comprehensas nuces, poma, amygdalas, mira-
 solertia ori admouet. Sed quantum ad rationem operis attinet, non video cur ab instituto suo
 in hac rostri efformatione natura desciscere debuit. Acquæ enim ac si rostrum inferius mobi-
 le, superius verò immobile esset, & cibum comprehendere, & ori admouere, & commandere
 potuisset. Vereor itaque, ne maius quoddam obſtiterit, & hanc creationis legem immutauerit.
 Sed quid nam illud est? Psittacum, quod ex actione videmus, natura scansilem, vt Picos, fac-
 30 re voluit, & per arbores domorumque parietes repente, quod vt faceret, egregijs, & robu-
 stis pedibus præter alia, & obtinentibus caudæ pennis, quibus in arboris corticem defixis ve-
 stigium figeret, vt iisdem Picis, instructum esse conueniebat. At Psittaci caudam habent tene-
 ram, & pedes pro mole corporis imbelles, minimèq. sufficiens ad opus tam arduum, & prærup-
 tum. Itaq. aliud subsidium addidit, rostrum nempe aduncum, robustum, quod velut hamum
 quendam primum iniicerent, mox corpus bleuarent, tum pedes obfirmarent, denuò rostrum
 mox itidem corpus, tum etiam pedes promouent, atque sic alternante opere, per quamuis e-
 tiam præruptissimam arborem, aut parietem scandunt. Hæc in illis mirabilis ratio est, sic ipsi
 sese fulciunt, dum per arbores aut tale quid in rectum ascendunt. Quod vt fieret, quis mobi-
 li rostro ipsius opus fuisse non videt, quod deprimentando vehementer ingerent, & ubi firmius pe-
 dibus constiterint denuò attollerent, & gradum promouerent? Sed cur potius hoc in superio-
 ri, quàm inferiori parte natura præstitit? potuisset sanè, & hunc vncum addere, & motum il-
 40 lius conseruare. Veruntamen id maximè incongruum fuisset; tum enim caput totum attol-
 lendum erat, & vncus iniiciendus, & collo obnitendum, quod iam sublaris: nam parte sola equè
 bene, & minori negotio perficit, & caput osseum, & amplum pro basi obijcit. Accedit quòd ca-
 uitas illa insignis memorandaq. in lingua circumuoluitur, & internus rostri inferioris ambitus,
 ad quod non minus, quàm ad dentes inferiores etiam vox alliditur, tota perijsset. Debuisset
 enim rostrum in medio subtus excavari, & in gyrum circumflecti, vnde, & lingua comprime-
 batur, & vox inani strepitu in auram hiscente ante rostro euaneſcebat. Etsi duos vncos dedis-
 set, utiq. nihil plus efficiebat, quàm nunc natura, & frustra facti essent, vt potè minus vtilis, neq.
 ad comedendum, neq. ad scandendum, neq. ad loquelam, quæ, vt iam diximus, ob compres-
 sionem linguæ impediatur. Vnde satis fuit in supremum rostrum transferre vnum, & illud
 mobile efficere. Accedit quòd iam rostrum inferius, superiori quasi subsidio sit, dum iniecto
 vncò mox illud adijcit, & quasi fulcrum quoddam immobile aduersum submittit. Atque hæc,
 50 quantum ex partium usu conſpicio, illius in Psittacis ab alijs auibus diuerſitatis causa est: quæ
 quàm apta sit, & ad antedictas operationes concinnata iam videamus. Cranium Psittaci, scilicet
 ea pars, quæ inter rostrum superius, & primam colli vertebram interiacer, & totas oculorū
 orbitas, & aurium foramina continet, oblongum est, vndiquaq. continuum pro magnitudine
 Auis, & respectu cæterarum Auium capacissimum, & inter rostrum, & initium creuicis ad pal-
 mum per circumferentiam: Suprà inter unius, atq. alterius orbitæ extremitates latum est duos
 digitos modice, atq. vix in medio protuberans (quam partem rectè frontem dicas) hinc le-
 uiter depressum paulò denuò affurgit, vt facile ingenium eius cognoscas, & tandem ad vnus
 digiti spacium circumductum ad ceruicem vehementius quidem, sed tamen non inconcinnè
 retrò flectitur. Retrò sub aurium foraminibus tuberculum hinc inde erumpit cavitare exigua
 retrò flectitur.

Roſtri di-
uerſitas, &
vsus.

Psittacus
Amygda-
las man-
dit.

Psittacus
ſcansilis est.

Cauda, &
pedu qua-
litas.

Roſtrū cur
aduncum.

Cor roſtri
ſuperior pars
mobilis ſit.

Cranij ca-
uities.

Frontis.

*Aurium fo-
ramina.*

*Oculi or-
bita.*

*Rostrum
superius.*

*Masculo-
rum ro-
stri im-
plantatio.*

eaq. plana, in quod os quoddam diuersum à toto cranio diuisum, rotundum, de quo paulò post sermonem habebimus, sese insinuat. Aurium foramina partim ea tubercula constituunt, partim processus, qui ab illo ossè, de quo sermonem facturos promissimus, sursum explantatur, & in sinulum quendam, qui inter foraminum supra flexum, & alium processum, quem quartum nominamus, intercurrit, inseritur, ram affabrè facta, & in orbem acta, quasi integrum in homine cranium pertusum esset. Ab hinc quartus est hic processus cum cranio continuus, recta post oculi orbitam, medium digitum longus, & ferè cum primo processu contiguus. Oculi orbita satis ampla est, media quidem supra integra, at infra in marginem aut fimbriam quandam extenuata, adeò vt nullum os ad interiora, versus cerebrum, vt in homine excurrat, sed recta ad palatum aditus pateat. Hæc igitur magnitudine, & partibus totum cranium constat. Sed rostri superioris mirabilis certè, & quoad loquelam maximè apta confirmatio: quo verò ad motum reuera insolens. Rostrum ergò à principio ad duos ferè digitos latum est, planum supra, & mox in acumen, & velut dorsum constrictum, vnde sensim, & honestè ac Aquilis incuruatum in vncum acutissimum, & robustissimum definit. Huic supra narium foramina adiacent versus cerebrum pertusa, quorum extremitates supra quasi triangulum iacentem faciunt, cuius basis sit ad rostri iuncturam cum cranio. Rostri margines infra haud quaquam in curuum excinduntur. Sed vbi progressæ vncum effecerint, tum ampliantur, & deorsum protenduntur, adeò vt inter summum rostri dorsum, & oras hæcè digitus integer, & plus intercedat. Est autem rostrum totum à cranio diuisum, tribus tamen in locis, nempe in medio, & in extremis angulis exiguis capitulis, quæ ibi sese in cavitates minimas insinuant, cum eo dearticulatum, circa quæ velut cardines quosdam circumuoluitur. Sub hoc intus subter nares collis quidam protuberat, perpetuo dorso ab vno latere, nempe versus cerebrum, & ad palatum, & ad nares via patet amplissima, ab altera verò noua oritur cauerna, quæque ad extremam rostri aciem excurrit, adeò vt totum rostrum intus eximè cauum sit. Hanc tamen ab ingressu ossiculum quoddam oblongum, atque ab colliculi illius medio in fundi ipsius rostri internam extremitatem recto ductu implantatum intersepit. Quod certè vicem gargarconis mihi obtinere videtur, ad quod alissa vox partim frangitur, partim ad nares repulsa, & ad palatum propellitur. Verùm hæc exigua sunt ad ea, quæ sequuntur. Iam longè maior rerum copia emergit, & dicendi opera: Atque vtinam ego hæc pro viribus satis explicare queam, vereor vt ea minus, quàm concepi, aut longè rudius, & obscurius eloquar. Faciam tamen quod possum. Iam antè dixi Plutaci rostrum superius mobile esse. Huic tamen robur adest, vt & durissima nucum & amygdalarum putamina effingat. Quo igitur, & rostri, & musculorum robore, & quàm apta insitione opus sit, vnusquisque videt. Rostrum per se durissimum, & fortissimum est, vt pater, nec minus musculis vel corpulentia, vel fibris deficit. At implantatio eorum vt comoda esset in hac Aue vehementer laborabat. Cerrum est eos in rostrum superius implantari debuisse. A quo nam, si ad capitis cum cranio iuncturam implantarentur, vix vllam utilitatem habituri erant. Quod manifestè apparet, si quis ossium rostrum iuxta angulos comprimendo asatim, & vehementer occludere velit. Vix enim atque sensim impellit, è contra si in medio comprimas, atque magis in extremo margine, & citissima, & summa violentia ipsum concuties. Accedit, quod vbi explanari tendines possint, haud quaquam locus est. Medium ergò dorsum, vt comprehendant, oportet. At quæ incommoda sequuntur, nempe vt neque rostrum aut vix, neque nares prominent, neq. illi satis tuto loco collocentur, atque tandem vt illa insignis hiandi copia intercidat. Quid ergo in tanta angustia natura molita est? duo ossicula effecit trigona ossibus pterogidibus non absimilia, at vsu diuersissima, quibus quasi vectibus duobus impelleretur superius rostrum, & comprimeretur. Nam, & angulum illorum anteriore aut processus, vt dicam anteriores complanauit, & in intimas cauernas circum ossiculum, quod gargarconem referre diximus, supra fundum rostri inseruit, & validè affixit, & musculos ab occipite rostri explantauit, atque in latera hinc inde ossium imposuit, qui vbi ossa illa attrahunt, rostrum etiam vnà detrudunt. Verùm vt hæc pendeant in æquilibrio, itaque apices, id est superiores processus tam aptè coniunxit, vt eorum articulatio velut sellam constituat, quæ per internam cranij superficiem in spinam velut, aut dorsum, coeuntibus hinc inde oculorum orbitis confictam obsequitur, libera, (certè veritate dico) & nullatenus ibi cum cranio vt ossa pterygoidea in homine coniuncta. Quo etiam factum est, vt supra basim acuminatam fixo capite infernè duo processus modò attollantur, modò deprimantur, non secus atque iugum in trutina, cuius parte vna sublata, altera deprimatur, & depressa altera illa tollitur. Verùm non hic pe dem natura fixit, sed longè admirabiliora edidit. Nam si quis ossis firum introspicat, facillè illud in medio nullo suffulsum robore pendere videbit, atque proclive esse, ut è loco suo excidat. Imò, & alia incòmoda adsunt duo. Nam dorso illius pars, cui ossa supra insidēt, acuminata

10 minata est, & hinc inde prærupta. Itaque facile fit, ut vel retrò, vel antè ossa illa exiliant. Antè quidem id fieri nequit, quoniam tam antè ad rostri fundum infixa sunt, ut nisi ipsum rostrum excidat, illa nullum periculum adeant. Retrò quidem id licet perfacile. Itaq; in hoc loco duo alia officula oblonga (appellamus eas secundos processus (velut antiterides obiectit, ne vel hilum retrocedant, illisq; adiecit, quæ ad inferiorem ossis cuiusdam rotundi eminentiam siue tuberculum implantantur, siue quæ potius ab ipso excrescunt. Atque hoc illud os est, cuius descriptio- nem, cum de auium foraminibus loqueremur, supra promissimus. Rotundum prope- modum est, habetq; duo tubercula infra vnum, vnde alterum dictorum officulorum progerminat, & supra alterum rectà sub auribus ad latera exterius protensum; à quo aliud os erumpit non minoris usus, quàm illud, & admirationis. Ab hoc eodem processus ille paulò intrò post supremum tuberculum, inter iecta velut vallicula exurgit, quem ex anteriore parte foraminibus aurium obiectum esse diximus, & intra flexum eorum, & cranij processum in summo reconditum, cuius vsum paulò post etiam non sine stupore dabimus. Formam id habet disci, à cuius ambitu tres radij emergunt. Duo ergò illa officula prima, quo minus vèctes illi retrofiliant, obstant. At hæc eadem vide, quem alium vsum exhibent. Diximus vèctes hosce trigonos in medio pendere, & facile delabi posse. Hos ergò eadem officula non solum retrò labi non concedunt, sed etiam fulciunt, & ad sedem sursum compingunt. Os enim illud rotundum retrò est, & situ ad integrum digitum vèctibus longè inferius, cuius infimo tuberculo, ut diximus, hæc officula oblique sursum ad ephippium rectò ductu exporriguntur, & delabenti obnuntantur. Nam quia effectura erant, quo minus retrofiliarent vèctes, è directo ea, aut etiam per declivie obijcere suffecisset. At nunc duplici comodo quàm aptè, quàm scitè sapientissima natura vnico officulo prouidit. Sed nòdum firmitati rostri satis prospectum erat. Nam ex his, quæ iam retulimus, apparet quidem vèctes, neque antè labi posse, neq; retrò; sed quoniam artè admodum cum rostri, ut diximus, connexa sunt, quid si rostrum summo nisu altè sublatu, & per musculos supremos retroactum, ea secum abripiat, atque ita ambo dislocationem vna opera patiantur? videntur quidem illi secundi processus, quonià cum vèctibus connexi sunt, eos aliquo pacto contrahere, sed ea connexio, neque tam valida est, neque tot laboribus vnam particulam grauiore sapientem opificem decuit, itaque alia duo ossa à supremis ossium illorum rotundorum tuberibus explantavit (hæc quæso vel iuga clarioris doctrinæ gratià, vel primos processus appellemus) eaq; rectà sub oculorum orbitis delata, ad marginum superioris rostri retrò flexus hinc inde infixit, validisq; ligamentis connexit, ut iam vehementissimum quemuis ad superna motum elidant, nec rostrum nimis attolli sinant. Hæc tamen sapientissima natura nondum satis sunt, etenim moto, vt apparet, supremo rostro, hæc ossa omnia simul moueri necesse est. Nam ossa pterygoidia validè illi connectuntur, his secundi processus, his de nouò ossa illa rotunda, his demum processus illi iugales, qui alia, sed tamen aduersà via ad idè principium recurrunt, & rostro annectuntur, quo attracto hæc omnia simul ob conuerti legem sequi oportet. Cuiusmodi innuntur? aut supra quod mouentur? omne enim quod mouetur, vt ait Aristoteles, supra aliquod stabile moueri necesse est. Sed iam supra diximus, alium processum post supremum illud oris rotundi tuberculum exoriri ad anteriorem aurium partè obiectum, & inter flexum aurium supra, & cranij processum immersum. Hic est ille processus supra quem os illud rotundum, & cum eo cæteri processus obaguntur, aut vt exemplo rem significemus, per quem velut ab ansa iugum in libra, sic os illud rotundum, & cum hoc cætera suspenduntur. Tam aptè verò huius caput intra flexum, & processum cranij insertum est, & hinc inde supercilij conclusum, ut veluti in orbita aut cardine quodam moueatur, & è loco minimè excidat, eoq; magis quòd validis ligamentis ibidem connectitur. Atq; hæc est illa tam insignis, & admirabilis machina ad vnam rostri superioris motionem composita, quàm bella, & scita, & qualem in alijs animantibus reperiri posse vix mihi persuadeo. Sed eæ sunt sagacis naturæ diuitiæ, vt partes quidem paucas numero tribuat, ad multiplicem tamen vsum accommodatas. Id etiam hoc loco vsu venit. Nam tertium processum ad aurium efformationem antea adiecit; secundo verò, & maximè primo musculos imposuit, qui si illum detrahunt, non minui ad superioris rostri motionem conducunt, sin minus, basim ad inferioris rostri motum (si tamen mouetur, quod ergo hæcenus negavi) exhibent, quod in musculis videbimus. Sed quid ad ossa pterygoidia? ea me heclè tam appositè intrò dilatauit, atque inuicem seduxit natura, vt si carnibus intersepian- tur, e gregiam concamerationè efficiant. Nec satis. Sed duos illas anteriores ossium horum processus sic attenuauit, & à primo illorum exortu circumduxit, atque vbi ad rostrum perueniunt, ita supra eius fundum ad sextuplum illud, quod gargareonem diximus, complanauit, denuò rursus ferè coniunxit, ut quod intere- st vacuū, figuram ovali paulò oblongiusculam ostendat, non alia, ut credo de causa, nisi vt cælum aut palatum,

quod in homine dicimus ad loquelæ vsum conderet, in quam rem rostrum concinnè intrò excavatū est, & simul vt pituitæ in palatum aditum pertrumperet. Atque hæc mihi circa capitis in Plistaco structuram, si ossa spectes, & cōtemplatione, & dictū digna visa sunt: quæ si quis irrideat, & vana, & commentitia existimet, ipse velim accedat, introspiciat, timeatur, confideret, atque si videbuntur, probet; Sin minus, alios earum partium in medium vsus afferat. Ossa illa atque sic constructa, & inuicem connexa adesse certum est. Non igitur frustra ea effecit natura. Quod si faciat, & nos illi condonabimus, & insuper gratiam maximam ob communes studiorum profectus habebimus: Sed inferius rostrum haud quaquam omittendum est. Illud potius vniforme est, & vt in alijs auibus oblongum, intra insignem digitum inter sinistram partem atque dextram patulum esse obtusa, prona, & decliui, quò fit, vt ingens spatium, & ad linguæ circumactionem peropportunum concedat. Lateralia tam altè exurgunt, & tantoperè distant, vt totum superius rostrum, scilicet ubi iunguntur, circumcludant. Vnde si rectè Plistacum aspicias, fit vt intumescencias quasdam, ac quasi malas in eo adueras. Huic enim soli peculiare est inter aues, at commune cum homine, vt maxillas, aut saltem, quod hisce non inceptè respondeat, habere dici possit. Vnus Suidas inter vetustiores huiusmodi quidpiam subdorat. tus uidetur, quod ex eius uerbis colligitur. *Antum ait, quæ cunque linguam similem humanæ habet, & maxillarum dispositionem, humanum apta sunt imitari sermonem, vt Plistaci, & Picæ, & similes.*

*Rostrum
inferius,*

*Plistacus
quasi ma-
xillas ha-
buit.*

*Plistaci, &
Picæ, cur
humanū
sermonem
imitari pos-
sint.*

In cæteris .n. auibus improprie maxillas statuas, pro quibus ipsis omnibus est rostrū. Sunt autē hæ Plistaci maxillæ, quò mediū hoc nomen mereantur, musculis quamplurimis præter aliarum auium morem vestitæ, adeo ut saltem analogia quadam humanis maxillis non solum ossibus, sed & carne substantia ueluti buccas quasdam etiam efformare, respondere non temerè dictæ sint: cuiusmodi oris constitutio cum ad robur rostri, tum ad articulatam vocum pronunciationem, quantum conferat, ipsius hominis exemplo satis docemur. Articulator autem rostrum hoc retrò, & cauitate planam sub summo illius ossis rotundi tubere occupat, & infernum eiusdem ossis ambitum sua quadam cauitate profunda, veluti canali excipit, atq; intrā in obuerso latere margine includit. Hoc tamen liceat etiam addere, quod aures minimè habeat Plistacus, vel paulò supra oculos, vt Noctua, aut ad oculum medium, vt cæteræ aures, sed infra ad marginem infernum è directo orbitæ, neque ossè integro, vt in ossè pertuso. Quæ ratio? Suprà apparuit processulum illum tertium necessarium fuisse, vt super hunc os rotundum suis processibus moueretur. Hunc igitur commodè aliquò inferere debuit. At ex ea parte os planum, & æquum est, itaque eò affigi nequit: nec caput illud in rostrum circumducere, & in cranij parietes infigere, atque ab ijs suspendere opus erat, quod imbecilla foret articulatione, & tanti visus os efficiatū facile. Præterea hic processus vnicum saltem eo pacto vsum præbiturus erat. At natura diues, & ingeniosa, quæque non partibus functiones, sed functionibus partes metiri solet, & paucis partibus munia multa obit, processum hunc ad aures obiecit, & eius extremum ad fluxum foraminis, non tamen vsque longè, vt firmior esset, occurrere voluit, vt manibus ueluti obujs sese exciperent, vt mutuum auxilium præstarent. Accedit quòd ossilud rotundum totum liberum ab alijs munijs, præterquam ab ijs, quæ antè diximus, futurum erat.

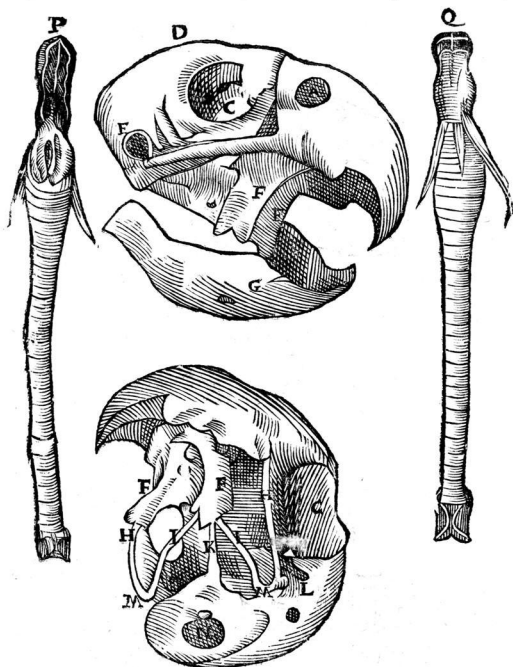
Itaq; vt alio etiam conferret, eius partem summam ad inferam auris partem applicauit quidem, non tamen cum cranio coniunxit, ad id vt retrò, & supra cranium perforatum, processus antè, subtus verò ossis illius apex integrum foramen circumscribat. Quare ne tot frustra partium commoda perirent, fieretq; maiori, quod aliàs fiebat minori, dispendio, itaq; & cranij supra integrum reliquit, & aures ad hunc locum natura insigni certè artificio transtulit. Mirum sanè quomodo naturæ omnia arcana inuestigans Aristoteles, alijq; præstantissimi Philosophi istæc subtruerint, cum tamen Plinium minimè omnia latuisse perspicuum est, Plistacis durissima in capite ossa ascribentem. Atque istæc hæc ætenu de cranio Plistaci dicta sufficiant, quorum omnium contemplationem Icanni Bittnero Silesio Germano, viro doctissimo, Philosophiæ, & medicinæ Doctōri præcipue debemus. Quæ cum animaduertisset Clariss. Marcus Silesius. Antonius Vlmus Parauinus, vir mehercule ad omnia (non dixerim vel minima, vel media, sed potius eximia) eximie natus, & cuius nunc doctissimæ de Barbæ humanæ sine luctationes sunt sub prælo, atque fuisset acriter etiam contemplans, procul omni dubio ad Philosophiam suam indiuidualem ea ueluti maxime opportuna transtulit. Aferens istæc plurimum etiam valere ad sensibilibiter demonstrandum, cum omnipotentiam Creatoris, tū naturæ ipsius maiestatem: quæ ambo nullis obligata materiei legibus, clarissimè demonstrant sibi omnia inferuire. Admiranda sanè est, & solis Plistacis, quoad nos observare, hæc ætenu potuimus a Naturæ concessa talis ossium capitis structura. Quæ ut bene intelligatur, non ab re fuerit Plistaci capitis sceleton cum suis litteris ossa singula indicantibus exhibere posteaquam prius totius Plistaci sceleton dederimus,

*Cranij
Plistaci os-
sa duris-
sima.*

*Ioannes
Bittnerus.
Silesius.
M. Anto-
nius Vl-
mus Para-
uinus.*

*Plistaci
capitis sce-
leton.*

- A Narium foramina.
 C Oculi orbita,
 D Vertex, & sinciput.
 E Foramina aurium.
 FFFF Ossibus prterygoidibus seu alaribus similia ossa, quæ trigona esse diximus.
 G Rostrum inferius;
 HH Stilares processus longiores, quos iuga, vel primos processus vocauimus.
 II Stilares processus desinentes ad coitum alariorum processuum: Suntque illa officula, quæ secundos processus appellauimus.
 K Os basilare dici potest, siue spina ossis basilaris.
 L Os istud vocauimus tertium processum, possitque etiam dici processus auricularis propter aurium vicinitatem.
 MM Tubercula siue processus, vbi primus, & secundus stilares processus coniunguntur.
 N Vertebra super quam caput mouetur.
 PQ Aspera arteria prona, & supina.

DE MUSCULIS CAPITIS.

Sed quoniam musculis quoque opus erat, quibus tanquam funibus partes mouendæ attrahuntur; agitè hos etiam paucis prosequamur, & magis, ut nunquid, quæ diximus supra, vera sint, appareat. Eos autè trademus musculos, quos in capite abscisso obseruauimus.

Primus igitur musculus, exiguus est, latus, carnosus, exoritur à primo processu, indè deorsum obliquè descendens in maxillâ superiorem non procul à rostri initio inseritur. *Primus musculus secundus.*

Secundus huic subiectus, & magis per interna expansus, carnosus est, qui & ipse ab interiore superficie totius processus primi ortum ducit, & in supremam maxillâ inferioris aciem implantatur. Hi musculi forsàn non ineptè massiteres vocari possunt, quòd similem, atque in homine massiteres vsum præbeant. Per hos enim inferius rostrum super alterum fertur, velut catillus in mola supra metam. Quamuis, quod etiam antè monuimus, nos dubitemus, nunquid inferius rostrum moueatur. Suprà in generali descriptione solum Crocodilum, & Psittacum superius rostrum mouere diximus. Quod si verum est, quod nobis ratio persuadet, haudquaquam inferius rostrum supra superius, sed contrà superius supra inferius versabitur. Hoc manifestè nobis ostendit illa duorum lapidum in mola ratio, quorum superior super alterum mouetur; hoc etiam, quorquor sunt animalia ostendunt, quæ cibos ad superiorem maxillam immobilem, per inferiù mobilem attritos comminuunt, atq. conterunt. Regula Physica est, quam antè habuimus: Omne quod mouetur, super aliquid mouetur, alioquin firmum esse oportet. Itaque hi musculi non tam ad masticationem, quàm ad validiorem superioris rostri depressionem conferēt: eritque eorum contrarius, quos diximus, exortus, & finis. *Tertius musculus.*

Tertius musculus, qui Crotaphita appellari non temerè potest, à temporibus explantatur, primum per sinum illum, qui inter oculi orbitam, & cranij processum interiacet, mox verò sub primo processu deorsum lapsus, tandem in inferiorem angulum maxillæ inferioris propè rostrum definit. Quartus musculus internè latitat, & à processibus secundis intrò oritur. Ambo hi carnosi sunt, & deorsum tendentes per totam maxillæ inferioris internam regionem immittuntur. De his duobus musculis nescio quid dicam quo ad motum, nisi quod de alijs diximus. Dantur autem, & alij musculi à maxilla inferiori explantati, atque in processus pterygoides inserti. Horum primus pulchro naturæ opere, ortum ducit à postica parte processus primi, & tota posteriori superficie maxillæ inferioris, carnosior ac compulsiore factus, obliquè deorsum tendit, ubi in tendinem definens, in fines processus illorum definit. Alter musculus carnosus est, qui, & ipse explantatur à posteriore parte maxillæ inferioris, verum inferiore, & in processu nuperrimè dictum non procul à primo definit. Atque hosce musculos processus illos attrahere quis non videt: & his attractis rostrum anterius deprimi? Rectè igitur hos rostri illius impulsore diximus.

Nullus enim musculus est, qui vel exiguum ad rostrum superius excurrere videatur, quod tamen opus fuisse necesse est. Sed quid dicemus ad hæc? In confesso est superius rostrum eo modo, ut diximus, deprimi. Cùm verò, & attollamus, & contrariorum motuum contrarij sint musculi, & contrario loco positi, quomodo ergo rostrum attollemus? Nullum quod ex his apparet huic functioni musculus dicatur inuenimus. Indagandum itaque est, quomodo rostrum superius moueatur. Sentit doctissimus ille vir, cuius antè mentionem fecimus, musculos hosce à ceruice explantari, per medium verticem ad rostrum rectà ferri, atque ad planam illam inter narium foramina, & iuncturam tendinibus latis implantari. Id locus, ut ait ipse maxime persuadet, atque si quis Psittacum manducantem viderit, semper curem in vertice motitari, & modò huc, modò illuc ferri aduertet. Possunt autem esse hi musculi vel cutanei, ut in fronte nostra, vel leues admodum, & plani, & sub cute perreptant non secus atq; tendines, qui digitos attollunt, sub cute tenui transeunt: nec maximo robore opus est ad simplicem subleuationem, quod iidem tendines, ut potè exigui, & leues in hominibus ostendunt. Sed hæc autopsia ipsa facile doceret, si id commoditas pateretur. Itaque non erit, quod hac in parte, asseremus. Certum tamen est aliquos esse debere musculos qui huic præstint officio, & si quid ratio suadet, ex opposito locatos. Non enim credo vestes illos ab aliquibus musculis subtus impelli, (nam quis molli durum impelli credat?) aut quemadmodum lingua, & foris, & intrò moueri. Verum, & alios duos musculos conspeximus vtrinq; in extremis mandibulæ inferioris processibus retrò, exiguos, quorum alter erat exterior, alter interior. Exterior latior est, exilis tamen, qui à posteriori capitis parte ortum ducens, in supremam aciem, & extremam maxillæ inferioris inseritur. Internus verò gracilis est, curtus, carneus, à processu quodā ibidem conspicuo exortens, & in internam, supernamq. eiusdem maxillæ implantatus. Sed quem

quem vsum hi muscoli habeant, certè, vt ingenuè fatear, ego conijcere non potui, quem itaque 10
 viris doctis indagandum propono. Atque hæc de capitis musculis satis sint.

DE LINGVA, ARTERIA, ET GVLA.

Lingua. **L**ingua huic aui lata est, admodum, crassa etiam humanà crassior, si proportionis ratio-
 nem habeas, superna superficie ad palatum cornea, molliore tamen multò, quàm cor-
 nu, membrana abvoluta, partis verò inferioris apex similem quidem membranam ha-
 bet, sed duriorè, vngulæ asinina non absimilem. Tres sub lingua ad radicem positi sunt
 processus, duo quidem extremi oblongi, ossæ, acuti, ad latera colli inserti; medius verò breuior
 & carnosior. Hosce processus aut vicem ossis hyoidis, aut, & ossis huius, & musculorum lingua
 gerere autumo. Lingua enim auium harum ferè ossæ est, aut carne duriori, nec adeò vt in ho-
 minibus plicatilis, & versatilis.

*Asperæ ar-
 teria.* Principium arteriæ asperæ non vt reliquis auiibus, & homini cum reliquo canali æquale est,
 ac suprà sub glottide multò latius. Annuli ex quibus componitur, vbiq; integri, firmi, & du-
 riusculi sunt, & parum abest, quin continui. Arteriæ diuicationes infrà tam breues sunt, vbi
 vtrinq; in pulmōnes distribuuntur, vt simulatq; cœperint, statim terminari videantur, ac pro-
 pè nullæ esse, secus quàm reliquis auiibus, quibus hi duo arteriæ rami oblongi sunt, & ad pul-
 mones per latera feruntur.

Gula. Arteriæ, quod pro colophone dicamus, ad partem dextram adiacet, aut potiùs subijcitur
 gula, deorsumq; fertur, donec sub iugulo dilatata ingluuiem constituat, tandem extrema parte
 in pristinas angustias coarctata priorem locum repetit, & versum stomachum descendit. Hæc
 itaque pauca, quantum tempus, locus, & commoditas passa est in vno tantum Pſittaco obser-
 uauimus. Sed iam cætera prosequamur.

L O C V S.

*a Lib. 10.
 cap. 42.
 b In Co-
 rynthiacis
 c Libr. 6.
 cap. 39.
 Bresiliæ
 regio.* **Q**uod a Plinius, & b Pausanias scribunt solam Indiam mittere Pſittacum, nostra sanè hæc
 tempestate vel in primis verum esse desijt. Ego etiam ne Plinij tempore veritati vn-
 diquaq; consentaneum fuisse suspicor, cum idemmet c Plinius alibi scribat *insulæ esse*
Gagadem in Aethiopia, indeq; primum visos esse Pſittacos Neronis exploratoribus. Credo
 tamen maiorem eorum partem ex India tunc apportatos fuisse, præsertim cum, & eā regionē,
 quam nos Bresiliam nunc appellamus, in qua etiam Pſittaci sunt frequentes, Indiæ nomine
 veteres comprehenderint. Vnde etiam ab Ouidio is, cuius deplorat interitum, dicitur:

Pſittacus Eois ales mihi missus ab Indis.

Et Statio:

Pſittacus ille plaga viridis reguator Eog.

Qui eos apportari è regionibus ad Orientem, & Meridiem fitis sub æquinoctiali, generalius
 tradiderunt, inter quod est Nicephorus Calistus, cum maiori prudentia loquuti sunt. Et Dic-
 dorus in vltimis Syriæ etiam nasci scripsit. Hic tamen vt, & illi, fateor, post Plinium floruerè.
 Verùm Pſittaci in Taprohana maris Eoi insula primùm inuenti sunt, cum Alexander Magnus
 Onesicratem in eam insulam misit, qui nonnullos inde rediens secum attulit. Inde verò non
 per Orientem solum, sed per Europæ etiam magnam partem, & maximè in urbem Romam,
 & tanta frequentia sparsi sunt, vt ea res reprehendendi Romanorum ciuium luxus M. Cato-
 ni anam præbuerit, cum viros non puderet, hos tanquem delicias potissimas pugno per urbē
 gestare, perinde atque nunc opimates Accipitres, ac Falcones venatum rus prodituri pugno
 deferunt. Vt vt est, calido cum cælo, tum, & solos eos maximè gaudere, nasciq; tanquā suæ
 naturæ magis familiaribus, re ipsa constat. Non enim in Germania, aut Noruegia, alijsq; regio-
 nibus frigidis Pſittacos gigni videmus, quia nēpè ibi cælo propitio non vtuntur. Immo verò,
 illucsi importantur, obtorpescunt, & vigor ille natiuus languet, & vix hypocauftis fouetur.
 Quare etiam hac nostra ætate vix alibi, quàm regionibus calidis, quamvis multò quàm vete-
 res cognorint, pluribus, & propè innumeris procreari eos videmus. E quibus in varias orbis
 partem, & in Europam ob speciem, & ingenium venum exportantur. Nam præterquàm quòd
 in India Orientali, vt olim, ita etiam nunc frequentissimi sint, præsertim circa Pegù, & Tarma-
 fari vrbes, in orbe tamen nouo, eiusq; insulis, quem etiam Indiam Occidentalem vocant, tan-
 ta eorum est multitudo, vt nouæ cuidam telluri suprà caput bonæ spei sitæ, ob horum incre-
 dibilem copiam primis illorum locorum repertoribus nomen indiderint, atque non solum ob
 numerum;

*Catonis in
 Romanos
 reprehensio
 Quo cælo
 gaudent
 Pſittaci.*

*Pſittacorū
 regio.*

10 numerum, verum etiam propter eorumdem proceritatem, ut qui brachium, & dimidium longitudine excessisse scribantur. Quin, & alij multis Indiæ Occiduae regionibus haud minor, quam in ea, quæ ab ipsis denominata fuit, Psittacorum frequentia est. In Grachana tot esse dicuntur, quot apud nos cicadæ. In Cunam, & Manacapan insulis plures sunt Psittaci, quam hic Passeres, si verum dicunt noui orbis scriptores. Hispaniola dicta regio, & Darien Psittagis similiter abundat. In regno Calechut tanta Psittacorum est vberitas, ut in agris incolæ ortuæ custodes adhibeantur, ne totam depascantur. Vnde vili adeo æstimantur, ut singuli non plus quam gemino denario, id est, media solidi parte veneant. Regnū quoque Senegæ, quod Nigritæ incolunt, totum Psittacis scatet, ut & Aethiopia, & eius vicinæ insulæ.

*Psittaci
ubi viles.*

VOLATVS.

10 **P**sittaci et si his regionibus pigri videntur, sunt tamen sub cælo suo in India nempe, ut referunt, perquam veloces. Nunquam verò soli, sed bini semper volant, ut potè mas, & femina. Rationem cur hic minus volaces sint, eandem quæ assignare possit cū ea, quæ hic minus quam in India gignantur, cæli nempe frigidiore inclementiam, quæ veluti obtorpescent, ut minus agiles, ac expediti sint ad volatum. Hanc tamen, quæ apud nos laborat, volatus impotentiam quocumque modo recompensat reptandi facilitas, quæ sursum, deorsum, quocumque, & in maximam quamvis altitudinem, mira industria, & promptitudine scandunt, in hoc naturæ solertia ob congruam rostri, & pedum conformationem adiuti. Illud enim tam insigni robore construxit, ut dum proreptando pedes promouere nituntur, eius vincto tanquam firmo adminiculo sese appensos sustineant, & librènt. Hosce verò Picorum pedibus ad reptatum omnium appositissimis, ut potè quibus non incommodius deorsum, quam sursum, ac 30 transuersim etiam præruptissima quæque, non arborum tantum, sed, & parietum perrepant, similes omnino facere voluit, ut sua necessitati non deessent instrumenta. Pari pacto, si quando prouolant, ne pedes alioqui debiles ob corporis deorsum labentis pondus allisos offendat, tum rostri robori confidentes, hoc ipso violentiam casus frangentes sese exeipiunt, obuiquoque piam adminiculo apprehenso. Rarò admodum, tamen aliquando, & quantum, in quo agit, cubiculi spatium patitur, prouolant, ægrè tamen, rarius aut nunquam subuolant, sed, ut diximus, reptatione facili loca superiora, ac ardua quæuis petunt.

*Cur hic
bini sardæ
volant.*

*Reptant
volant.*

VOX.

40 **Q**vandoquidem humanus sermo Psittaco minimè naturalis est, qui nempe arte in primis magistri, & disciplina, tum studio, usu, ingenio huius avis addiscitur ideò de eo hoc loco nihil agemus, sed relegata eius tractatione in subseqües caput de ingenio, de nativæ eius tantummodò voce hic dicendū putauimus. Certum porrò est Psittacos nondū cures, cū scilicet in sylvis, & natalibus locis degunt, inconditā vocem, cuiusmodi aves indoctæ edunt, emittere, non autem expressam, & explanatam habere, ut tradit Aelianus. Quin etiam experientia docet quoddam genus esse, quod nulla quantacumque, etiam industria, & diligentia hominum adhibita, aliam quam naturalem vocem non secus atque Cuculus doceri possit. Huiusmodi sunt maximi illi, duos cubitos longi, quales ad viuum efformatos suo loco dabimus. Hi enim non solum ad imitandum sermonem humanum non habiles erant; verum etiam aphoni penè, & muti, excepta vnica illa voce Perrochet, quæ iam tanquam ipsis peculiaris in nomen eorum abiit. Hæc tamen vel sola, cū articulata sit, & admodum expressè, 50 tanquam ab homine pronuncietur, atque cū literam caninam hominum etiam plurimis prolatu difficillimam, accuratissimè exprimat, aptitudinem imitandi humana verba admonuisse, atque ita instituendi sese occasionem præbuisse videri possit. Quamvis, & casu id accidere potuit. Videmus enim Psittacos sua sponte nullo etiam docente, aut animalium voces, aut humanas è triuiu acceptas, & quales sæpè reiterari audiuerit, reddere. Est verò, ut annotat Bellonius, etiam nativæ vocis quoddam inter eas discrimen, ut scilicet sonum alij longè molliorem edant, & gratiorem, alij è contrario duriorem, & asperiorē.

*Psittacim
dociles ad
humanam
vocem ex
primendæ
qui.*

*Perrochet
Psittaco-
rum vox
nativæ.*

MORES. INGENIVM.

Vinter bruta quædam magis ad humanæ naturæ similitudinem quodammodo accedunt, cuiusmodi sunt, exempli gratia Elephas, & Simia, ita, & in aubus Pſittacus, idq. non moribus tantum seu affectibus quibusdam, quos pathemata, & passionēs vocant (utimur nunc his vocabulis tanquam ab homine ad rem nostrā ob similitudinē quandā ita- titijs) in alijs præter hominem animantibus obseruati raris, verū, & ingenij sagacitate, & sermone, quæ intellexi nostro propiora sunt, non procul ab homine abesse videtur. Quæ res Philosophos etiam nonnullos animo suspensos, & ambiguos tenuit, an videlicet soli homini rationem propriam propria esset attribuenda. Negarunt id quidam, & non ratione hominem, sed ratione velut propria dote reliquis animantibus præcellere, & ab his differre voluerunt. Verū si & aubus natura loquelam indulsit, quid quæso homini restat, aut superest, quò brutis emineat? *Sturni, Corui, & Pſittaci, quoniam loqui discunt, & vocis spiritum, ait Plutarchus, tam sequacē, id amulum, pensandum, formandumq. docentibus præbent, ea ipsa docilitate adesse, pastrocinarig. ceteris animalibus videntur, & tantū non voce testari, etiam ceteris omnibus proferēda sermonis, & vocis ar- piculanda vim natura concessam.* Quod quidē Plutarchi dictū, si de vlla alia aue, in Pſittaco in pri- mis locum habet. *Supra omnia namq. (inquit a Plinius) humanas voces reddit.* Et unde author Philo- melæ, vt alijs omnibus alias, & proprias voces attribuit, easq. rudes, & in conditas, ita Pſit- taceo humanam solam assignat, inquitens;

Pſittacus humanas de promis voce loquelas.

Et non tantum Imperatores salutat iuxta illud Statij.

*Ille saluator regum, nomenq. loquutus
Cæsareum.*

Atq. suo domino χαῖρε, valeq. sonat.

(Hoc enim parum est, & plures aliæ hoc faciunt) sed *qua accipis verba*, teste Plinio, *pronuntia omnia, eaq. articulata penitus*, vt ait Solinus, *eloquitur*, & quidem sermocinatur, adeò vt miro fa- nè ingenio orationem quantumvis longam non interrupta serie pronuntiet. Narrat b Cælius de Pſittaco miraculum insigne suis temporibus visum *Pſittacus, inquit, fuit Aſcanij Cardinalis Romę centum aureis comparatus nummis, qui articulatissimè continuatis perpetuò verbis Christi- ana veritatis symbolum integrè pronuntiabat, perinde, ac vir peritus enuntiaret.* Quare de hac potius aue, & maiori iure, quàm de Pica e Martialis canere debebat.

Pica loquax dominum certa se voce saluto,

Si me non videas esse negabū auem.

Testatur sanè hoc de Pſittaco difertis verbis Apuleius, cum inquit: *Id quòd dicit Pſittacus, ita si militer nobis cavit, vel potius eloquitur, vt vocem si audias hominē putes.* Vnde iure meritò a d Statio his epithetis, ac titulis saluator.

Pſittace lux volucrum, domini facunda voluptas,

Humana solers imitator Pſittace lingue.

Et ab e Ouidio, qui abeunti hoc iustissimum, ac verissimum encomium celebravit.

Non fuit in terris vocum simulantiſior ales,

Reddebās blēſotam bene verba sono;

Plenus erat mimimo, nec pra sermonis amore

In multos poterat ora vocare cibos.

Nicephoro quoque Calisto auium loquacissimus, & ad æmulationem humanæ vocis accom- modatissimus rectè notatur. Verumenimverò non apertitudo tantum, sed, & propensio quæ- dam naturalis, immò studium maximum ei addiscendi inest, vt ex Ouidij verbis, quæ iam dixi- mus etiam est colligere, quod tantum in suo Pſittaco fuisse dicit, vt præ sermonis addiscendi amore cibum sumere neglexerit. Quin etiam, si Cardano nostro credimus, non solum loqui discunt, sed et iam meditari, & memoria illis est non vulgaris. Vnde tropo quodam illud ho- minis proprium, nempe quòd disciplinæ capax sit huic etiam accommodare licebit ob miram docilitatem, & quòd veluti pensum diurnum verba sibi præscripta reddat fidelissimè. Nam, vt inquit Aelianus, *quemadmodū pueri erudiuntur, sic Pſittaci ex pluribus India generibus omnes huma- neq. vocis vsum addiscunt.* Castigatur etiam in ipsis discendi tarditas, vt in pueris; dum enim, vt inquit Plinius, *loqui discunt, ferreo verberantur radio* (seu ferrea clauicula, vt Apuleius, & Soli- nus.) *Non sentis aliter idq. nam capitis eadem durities, quæ vestro.* Dū pullus est, atque adeò intra alterum ætatis suæ annum, quæ monstrata sunt, & facilius discit, & tenacius retinet. Maior paulo segnior est, & obliuiosus, & indocilis, vt ijdem Apuleius, & Solinus tradit. Verū / Plin-

An homi-
ni soli r. a-
tio comu-
niat.

Lib. 10.
cap. 42.

Lib. 3. An-
sig. lect. c.
32.

c In Xen.

d In Epi-
scilio.

e Eleg. 6.
lib. 2.

f Lib. 10.
cap. 42.

10

30

40

50

nus, vt id obiter dicamus, è quo istæ transtulisse videntur, de Pica non de Psittaco ea scribit, quamuis etiam de Psittaco id verum esse potest. Atque hinc certè manifestum euadit, quod antè diximus, sermocinationem, nempe qua tanquam potissima nota hominem à cæteris animantibus discrepare volunt, Psittaco etiam competere. Vnde pariter alij aliò confugientes solum hominem intelligere prolata dicunt. Sed quid si quispiam vterius progrediar in recensendis ingenij Psittaci donis, ijque profectò admirandis, atque non solum loquutum, sed intelligere, & ad interrogata respondere, quasi quæ alij dixerint, assequutus sit, proferre audeat, ex illo præsertim genere, quod album est, Gallinæ magnitudine, & quod in Bandan Indica insula Iauæ vicina nascitur, quid tum quæso homini supererit? Equidem huius rei auctores habeo navigationum noui orbis scriptorem Nicolaum Conti, & grauissimum præterea virum a Iulium Scaligerum. Sed vt ego hac in re neq. aliquid asserere, neq. negare, aut mendacij tantos viros insimulare ausim, ita vnum tantum exemplum, quod idem asserere videtur, in medium adferam, liberum tamen cuique interim, quid sentire aut credere malit, per me relictum volens. Refert Ornithologus (res maxima certè) sibi recitatam ab amico quodam iucundam historiam de Psittaco, quem aiebat Londini in Angliæ palatio Regis Henrici Octauo in præterlabentem fluuium Tamisim decidisse, & voce consueta ijs, qui quantocumque pretio (vt in periculo aliquo constituti, aut alij etiam ioco) portionem ex opposita ripa vocant, à bott, à bott, fortuenterye pouund, quod est, cymbam, cymbam, vel pro viginti libris, quam sapissimè enunciari audierat, & tum commodissime meminerat, exclamasse. Exercitatum portitorem quandam, propere adnauigasse, & sustulisse auem, & Regi (ad quem pertinere agnoscebat) reddidisse, tantum mercedis sperantem, quantum auis promiserat. Rex pactus est, vt quam auis interrogata denudò mercedem dixisset, acciperet. Placuit conditio. Respondit auis, Gibe the Knabe à groce, id est da nebuloni solidum. Inde ergo quam rectè hic periculum agnoscebat, qua via euadebat, quam appositè quod conueniebat portitorum, respondebat. Sed aliud addam colophonis vice, quod Pherecides refert, Psittacum masculum obseruare, & arguere, & nominatim denique deferre eos, qui venena propinare moluntur, aut in domum important. Quæ si vera sunt (equidem, nec aio, nec nego, fides penes auctores esto) mirari profectò subit tantam, immò plusquam humanam penè in Psittaco videri adesse ingenij vim, & eius causam difficilem admodum assignatu iudico. Neque enim rem acuterrigisse mihi videtur Persius qui ad id artificiose huius auis loquelæ causam indagans (vt exemplo scilicet animalium brutorum honore, & præmio artes ali ostenderet) non aliam quàm necessitatem ab inedia inductam adfert, quo simul, & sese lucri gratia ad poësim compulsus esse innueret, & perditis tum Romanorum moribus illuderet.

g. Baer.
2. 8.

Psittaci ad
interroga-
ta respon-
dentes ele-
gans histo-
ria.

Psittacus
agnosce, si
quis vene-
num in do-
mū impor-
tet.
Persius re-
prehens.

Quis expedit Psittaco suum xalpe?
Cornus qui olim concanum saluare?
Picasq. docuit verba nostra conari?
Magister artis, ingeniq. largitor
Venter, negatas artifex sequi voces,
Quod si dolosi spes refulserit nummi
Cornus Poetas, & Pocirtas picas
Cantare credas Pegaseum melos?

Quare neque affentior Horatio, qui inquit:

Et laris, & fundis paupertas impulsit andax,
Vt verum facerem.

Vt enim hæc etiam causa ad rem aliquid faciat, ita præcipua esse nequit. Nam præter ventrem profectò, promptitudinem quandam, & innatam, quam vocant, aptitudinem ad eas, quas miratius, actiones obeundas in hac aue agnosce, ac statuere oportet præ cæteris peculiarem. Cuculum enim quantuncumq. inedia domes, & assiduò instruas, vt humana formet verba, nihil vni-
quam præstabis. Etenim Cuculus est, non Psittacus, aut Luscinia. Innuit hoc ipsum Martiali-
cum se tanquam disertum Psittaco, aduersarium verò, vt potè illiberalis ingenij hominem Co-
turnici comparat.

— Credis hoc Priſce

Voce vt loquatur Psittacus Coturnicis?

Quasi diceret præter naturæ ordinè fore, si Coturnix humana voce utatur, quod Psittaco po-
tius conueniret. Destituitur enim Coturnix eo docendi ingenio, ea aptitudine, quæ in Psitta-
co maxima est, & debito organorum numero, & structura confirmata. Ea tria potissimum es-
se arbitror. Primum quod in homine mentis domicilium est, caput, idque grande, quod ad in-
genium facere etià Cardano placet ita scribenti. Psittacus inter aues ingenio sagacissimè, præ-
cipuum

Cuculi be-
be inge-
nium.
Martialis
se psittaco
comparat.
Lib. 10.
Epigram.
Coturnicis
ingenij ser-
moni in-
eptum.

Instrumen-
ta aptitudi-
nis ascen-
di in psitta-
co qua-
Caput

§ 8. H. c.
Lingua.

ἀνδρῶν
ἡ γὰρ
Lingua fi-
gura.

quod grandi sis capite, atq. in Indicia sycero nascatur; unde etiam didicit non solum loqui, sed & meditari; meditatur ob studium gloriæ, &c. Quod si Carda non præter foris conspicuam capitis magnitudinem, taraiius compositio ac structura, quam in eius anatome exposuimus, cognita fuisset, nunquid tam tacuisset? quid tum dicturus erat? Aristoteles tam articulatam pronuntiationem in linguam, quam secundo loco nos etiam proposuimus, refert, & hic scribit. Omnes aves vinca brevis sunt collo, & lingua lata, aptaq. ad imitandum. Nam, & Indica avis Pstittace, quam loqui aiunt (quæ verba Pstittacum auditu sibi, non etiam visu notum fuisse indicant) talis est. Sanè linguæ figura est humanæ quam simillima. Hinc non temerè Pstittacum ἀνδρῶν γλῶττον dicunt, siue id de forma linguæ, siue de loquela intelligas. Deniq. quid sit, vt inquit Statius:

— monstratq. reddere verba Tam facilis, & ad loquendum tam expeditus, asperam

Aspera ar-
teria.

Alia inge-
nii in Pstittaco indi-
cia.

arteriam eo, quo suo loco enarrauimus, modo conformatam, non postremam causam coniicio. Veruntamen non in loquutione tantum, ingenij solertiam ostentat Pstittacus, sed in alijs etiam actionibus, quas sua sponte obit naturæ magisterio. Quid enim obsecro excogitari ingeniosius, quæ prudentia ab aue expectari potest maior, qua in nido tam mirabiliter, vt dicemus, vt pullos à serpentum insidijs insigni atq. miranda cautela tueatur, Pstittacum vti videmus? Quam propè præterea sibi pedum suorum infirmitatis conscius, cum deuolaturus est haud irrito conamine, rostro velut anchora, vt Apuleius inquit, nititur & eog. quasi quodam præsidio, vt Solinus, extraordinariæ firmitatis virtutē Attamen, & loquacitas in Pica reperitur, quanuis vt ad quæstiones respondeat, quod de Pstittaco traditur, nemo dixerit; & nidum non minori solertia construere, & Oriolo, & Pato, alijsq. commune est; multa etiam sunt præterea animalia, quæ quid ex naturæ instinctu prudenter agunt; itaq. dicat quis, non est vt tanti Pstittacum admiremur. Verum, & hominum more ætibus tangitur, sibi placet, gaudet, homines amat, odit, adulatur, gesticulat, inebriatur, luget. Sic discere eos non solum loqui, sed & meditari, idq. ob studium gloriæ, & huius participes esse Cardanus scribit. Philautiam ipsis inesse, sibiq. sua blandiri pulchritudine, illud nos docet, quod, vt quidam testantur, ad miro speculo ob propriam formam nunc gaudentibus, nunc dolentibus similes efficiantur. Caudæ præterea decorem magno studio, ne quid detrimenti patiatur, cauere os, & pennas rostro frequenter extergere videmus. De puerorū amatore scribit Aboali in hæc verba: vidi ego Pstittacum miramenter pueros imbreres. Gaudent sanè hæc aves conuersatione puerorum, & sermonem humanū coram eis exprimere. Idem

Pstittacus
more homi-
nis affectu-
bus tangitur.

Amor sui.

Mutatis

Pstittacus a-
mor in pue-
rum.

sichabet. Nuper etiam quidam fide dignus mihi asseruit, nouisse se hominem adeo amatum à Pstittaco vt ob discessum eius semper lugeret aus, & emulatione erga alios Pstittacos duceretur. Attestatur illud de pueris & Albertus, cum inquit; Amat hæc aus loqui cum pueris, à quibus etiam ceteræ aues factiūs loqui addiscunt. Quæ de pueris à Pstittaco amatis feruntur, vera se quoq. comperisse Scaliger asserit. Recitat tamen idem contrarij affectus in pueros exemplum de quodam, qui torque rubra insignitur, Pstittaco, Hic, inquit, pueros à pedibus, atq. eiusdem ætatis alios tanto prosequatur odio, vt in eorum capita de sublimi loco non aliter impetum faceret, atq. Falco in Anatem, quam vbi nequit adipisci, de descensione inhihet, sublauiq. sese comparat ad aliam impressionem facientem. Verum vt id ob iniuriam aliquam ipsi a puero illatam accidere potuit, & mihi verisimile est, ita perurumq. puero:um pulchellorum, vt etiam virguncularum aspectu delectari impensè constat. Quinimo, & libidinosum apud homines familiaris consuetum aliquando reddi Scaliger testatur. De moribus eius, inquit, hoc comperimus quoq. nobis est. Fuscum mediocri magnitudinis obseruauimus, cum es affectata ab blandiretur atrecti atione, accendit libidine solum, mihiq. viro offerre osculum, adeoq. obuiuari, viæ ingiuntibus in os reuocaret. Hinc etiam quidam illud, quod ex Aristotele Plinius inquit; In viro præcipue lasciuia, (ita enim Græcorum vocem ἀσώτῆρος vertit) ad libidinem referunt, quidam mihi quidem Aristoteles hoc vocabulo in temperantiam linguæ maximè significare videtur. Adulationis quidam eum arguunt, & m. Petrarcha noster adulatorum eum vocat. Verum non aus illud vitium est, sed quorum magisterio affectatas salutationes, & verba adulatoria loqui didicit, et si n. Martialis alibi de eo dicat.

Lib. 23.

I Exer. 236

Pstittacus
puerū odio
magno p-
sequens.

Pstittacus
v. sa puella
libidine
punit.

Pstittacus à vobis aliorum nomina discam,
Hoc dicit per me dicere Cæsar aue.

mL. de rem-
fortu. &
An adula-
tor.
n In Xenijs

Nequaquam credendum est Pstittacus sua sponte, aut proprio Marte, Cæsarem per adulationem, tanquam cum nouissent, saluere iussisse; Verum quod citius, quam cæteræ aues ea verba exprimere docti, promptè adeo Imperatores salutarent, vt id sponte, & suo ingenio facere videntur. Quo sensu, & Persius inquit quærens, Quis docuit Pstittacum suum? Quare docilitati eius id omnino ascribendum est, qui vt quasvis, nempe non humanas solum, sed aliorum etiam brutorum voces nullo negotio imitatur, ita eas facilius, ac perfectius effingit, quas cæteris frequentius audierit. Ita si inter lugentes eum agere contingat, lamentandi formulas & suspiria haud secus exprimit, atque si reuera eum mortui miseratio tangeret. Hinc à Statio Pstittacus

Pſittacus Melioris Aetatis celebratur, *ut queruli quondam vice functus amici*. Pulcherrimum, & re-
 claru digniſſimum exemplum eſt, quod de aſperis fortunæ caſibus Imperatorio filio, Pſittaci
 opera in melius commutatis, quia eiſdem lugubres querelas effunderet, Conſtantine o Ma-
 naiſes refert. Baſilius Orientis Imperator Leonem filium in carcerem compegit, Santabareni
 perſaſu, quaſi qui mortis laqueos patri texeret, etiam ſi ipſe reuera innocentiffimus eſſet. *o In An-
 nal. Leo Baſilij
 Imp. filius
 Pſittaci o-
 pera e mor-
 te liberat.*
 Hinc orti ploratus, & euolationes matris, caſum filij lamentantis, & apud patrem pro eo de pre-
 ca. is. Sed ipſe durus erat, & nullis precibus molleſcebat. Adhibebantur mulierculæ lamen-
 tatrices, quæ præſecuram in morem nenias quaſdam lugubriter occinerent, & calamitatem
 Leonis acerbè deplorarent. Domus vniuerſa plangore, & luſu perſtrepebat. Aderat auicula
 quædam canora, quæ frequenter voces illas lamentabiles exaudita, & edoſta cum muliercu-
 lis adoleſcentem expreſſo Leonis nomine, deplorabat. Quam cum aliquando Baſilius loquen-
 tem audiret, ac in ore nomen Leonis ferentem, ſimulq. videret eos, qui aderant, acerbis lachry-
 mas profundere, ilicò de ira nonnihil remiſit, & durum animum ſecti paſſus eſt, veritus (vt
 quidem apparet) ne forte magis expertis commiſerationis, quàm auicula videretur. Itaque ſi-
 lium eſt carcere eduxit, mitius tractauit, & moriturus tandem hunc ipſum imperio præſecit.
 Digna ſanè auis, cui non quereana, quæ ciuis ſeruatori, aut laurea, quæ Imperatori, ſed cui aurea
 corona tanquam ipſa Imperatorem ſeruauerit, aut cui publico ſumptu in Prytaneo viſus præ-
 beatur. Quamvis autem Conſtantine nomen auis non addat, ego tamen Pſittacum omni-
 no, (qui, vt diximus, in hoc cæteras vincit, vt ſua ſponte verba humana hauriat) fuiſſe exiſti-
 mo. Quemadmodum autem ſimulatio luſu Imperatorem induxit, vt filij eiſus miſereret, ita è
 contrà ad riſum aſtantes aut domesticas mira ſæpè agilitate permouet. Nam geſticulator eſt,
 in quam rem doctiſſimus Scaliger: *Nos non docilem tantum, inquit, ſed, & geſticulatorem agnoui-
 mus, & vt ait Ariſtoteles de Monadula βοῦδολογος, Saltantem enim Allobrogem canorem vidimus
 capitis geſta depreſſis agitantemque alis imitari. Id quod Græci etiam faciliſſimè faciunt.* Deniq. ſi vllum
 alium hunc certè maximè in humanum illum hominum affectum pati ſciamus, ebrietatem ni-
 mirum, quæ in homine vix aliud eſt, quàm mentis à ſuo ſtatu euerſio, à vino ceu ab equis in-
 domitis auriga excuſſo. Videmus etiam ea maximè bruta, quæ maiorè cum hominibus, quàm
 reliqua, aſſinitatem habent, vino mirificè delectari, & ad ebrietatem expleri, quod ridiculis, &
 mimicis quibuſdam actibus produnt. De Simia hoc experientia mihi conſtat, ſi vini ſemper co-
 pia ſupperet, nunquam non futura ebria. Nullius adeò Elephantes atq. vini capiuntur potu.
 Ad Pſittacum redeamus, Hunc etiam Ariſtoteles, cum vinum biberit ἀπολαύσας reddi teſta-
 tur, quod quidem alij ad libidinem, ego ad linguæ intemperantiam refero. Verùm diſſerunt
 mores pro Pſittacorum diuerſitate. Virides enim doſtrina aptiores, & memoria tenaciores ef-
 ſe quidam arbitrantur, ſuſcorum ſermonem expreſſiorem. Illud vulgatum, virides clamorio-
 res atq. mordaciores, ſcæminas ſtolidiores. Inſulæ Badantrium generum vnum ſerunt, non ſo-
 lum diſcere, ſed etiam intelligere, & ad quaſtiones reſpondere. De uiridibus illis macrouris,
 quibus collum torq. rubra cingitur, hoc tradunt, annulo illo primum appareant, nihil eos præ-
 terea diſcere. Quòd falſum comperſe ſe experimento aſſeruit Scaliger. *Vnus enim, inquit, ac-
 ceptus è via publicis voces, aliquas haud ita multo poſt redidit.* Ex quib. facile colligere eſt Pſit-
 tacum auem eſſe, quæ inter cæteras humanam naturam maximè ſapit, ut nō immeritò Mercurio,
 cui omnia animantia ingenioſa ſacra erant, ſacer quoq. antiquiſſus habitus fuerit. Ecce minas
 Pſittacos nunquam aut rarenter humanas voces reddere p. Andreas Tabacellus ſcribit, idq.
 multorum aliorum animantium exemplis probat. q. Plinius tamen utriq. ſexi id tribuit. Phereci-
 des refert maſculum obſeruare, & arguere, & nominatim deſerre eos, qui uenena in domum im-
 portant. Sed ſemel de Pſittaci inſtituta ſatis dictum ſit, ſuper eſt, ut nunc de ſimplicitate eiuf-
 dem aliquid dicamus, de qua r. Petrus Martyr ab Angleria Mediolanenſis ita nobis tradit: *Pſittaci
 taci aiani in inſulis S. Michaelis, & Dittis inſule ſinus occidentalis adeò ſimpliciter eſſe, vt ad cro-
 ciantem Pſittacum ex arbore, in cuius ramis Auceps laſet, multitudo ingens conuolitet, faciliq. capi
 ſe patiuntur. Nil enim viſo aucepe terrentur, ſed vſaqueo irahantur ad collum conſectò, expectant
 neq. auſugiant, alij, vno rapto, & in mantica, qua præcinctus eſt uenator, ipſis cernentibus reſpoſito.*
 p. De leg. glo
 1. part. 12.
 q. Li. 10. c.
 42.
 Pſittacorum
 ſimplicitas
 r. L. 10. dec.
 3. ver. Occa.

V I C T V S.

PſITTACI etiam num feri frugum omne genus, ut frumenta, edunt, & legumi-
 na: unde Nigriti, apud quos copioſos eſſe diximus, plurimum exoli ſunt, quòd to-
 tam ſerè regionem circumuolantes fruges deuſtaſent. Immò in India noua penè ubi-
 que maximam ſtragem granis inferunt. Ad frumentum uerò Indicum, ſeu Maiz:an-
 ta auaritate a duolant, ut Indi cuſtodes aruis, ſuos cogantur adhibere pucros, qui eos etiam
 Nigritæ
 cur Pſitta-
 cos oderint

*Cavithami
semine Tffe
taci gau-
dent.*

magnis clamoribus arceant, quod item Galechutenfes faciunt, suo damno edocsi, Pſittacos om-
nem alioquin orizam, qua potissimum ea gens victitat, depopulatuos. Sed, & alijs omnis gene-
ris feminibus vescuntur. Hoc verò Pſittacis peculiare præteris esse notatur, ut quemadmodum
Helleborum Coturnices, Sturni Cicutam, ita illi cnici seu carthami semen, quod homini cathar-
ticum est, non innoxie solum assumant, sed & eo nutrantur commodè, ac pinguescant. Fru-
ctus quoque omnigenos, cum molli, tum duro cortice intactos cuiusmodi sunt nucis, comedunt,
imò hisce mirè oblectantur, & eos rostro perfrunt, quod natura ipsis in eum etiam usum fir-
missimum dedit, ac robustissimum; unde Ovidius Pſittacum suum mortuum deplorans, ita allo-
quitur.

*Nux & my-
risticarum.
matures-
tium dimer-
fitas.*

Nux et casta tibi, causaq. papavera somni.
Seminum sanè, & in primis nucleorum cibo adeò impense capitur, ut visi sint, qui malum grã-
de totum rostro discinderent, ac terebrarent, donec ad seminula illa matura pericarpijs conten-
ta penetrantes, cæteris abiectis, hisce folijs pascerentur. Qui Indorum res commentarijs confi-
gnarunt, in insula Banda arboreas illas, quæ nucem myristicam ferunt, fragrantissimam longè la-
teq. auram de se spirare perhibent, & quæ pro maiore, aut minore diuersi sui fructuum maturi-
tate admirabilem colorum varietatem ostentet. Quædam enim virent, aliæ phæniceo, aliæ lu-
teo, aliæ alio colore sunt elegantes. Ad has frequentes admodum aduolare Pſittaci, siue ut ve-
scantur, siue fortè ut odore recreentur aromatis, siue quòd, ut illi pulchra colorum diuersitate
præditi sunt, ita venusto nucum versicolorum ornatu mirum in modum exhilarantur. At verò
picures redditi pamphagi sunt, & præter iam dictum cibum carnem edunt, & panem, necnon
quemuis cibum ab homine oblatum. Sacchari esu in primis gaudet. Gestu verò inter edendum
vtuntur singulari, ac ipsis proprio. Pede enim sublato, escas ori non secus atq. homo manu ad-
mouent, & quod magis mirum est, cibum digitis caprum non introsum ad os conuertunt, sed
extrorsum, more vti insolenti, & ridiculo, ita, ut uidetur, incommodo, Quod ad potum attinet,
quod Ovidius de suo cecinit, cui.

*Cicures
quo cibo
pascantur.*

Potus.

Pellebatq. sitim simplicis humor aquæ,

id omnibus accommodari potest. Attamen vinum multò bibunt libentiùs, illudq. summo perè
appetunt, cuius etiam potu non solum, ut inquit Plinius, lascius, & solito loquaces redduntur,
sed, & inebriantur humano, quamuis inhumano more. Dum autem bibunt, ut inquit Albertus
Magnus, pedibus suspensi caudam in altum, & capus deorsum ad aquam extendunt. Id vero eos la-
cere putat, ne caudam humectent, aut lædant. Hanc enim, inquit, diligenter custodiunt, & sepe co-
ponunt. Alcæus Pſittacum γάσπιον, id est, ventri deditum vocat, sed vix video quo iure. Mendū
subesse suspicor, & Pittacū legendū apud Pollucē, qui Alcæū citat, ut uri edonis propriū sit.

*Potadi mo-
dus.*

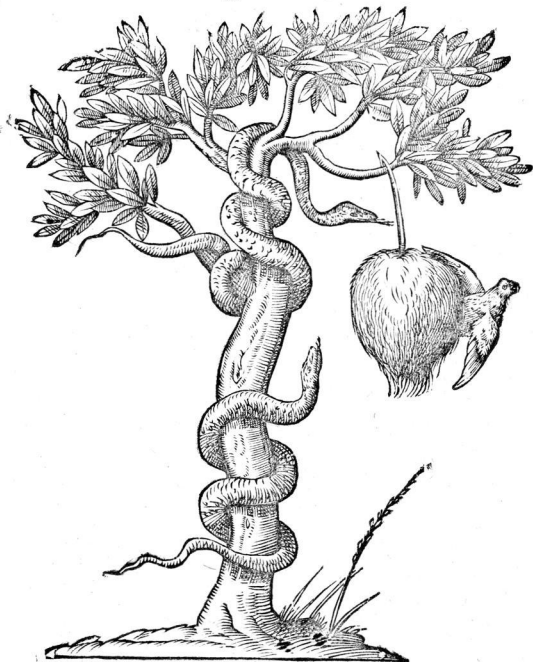
*γάσπιον.
Pollux eor
velius.*

N I D I F I C A T I O.

*Nidi artifi-
cium.*

Qui patrum nostrum memoria terras antiquis ignotas peragrarunt, ut Aloysius Cada-
mustus, mira solertia nidos construere Pſittacos affi-
mant. Etenim proceram admo-
dum arborem inuestigant, ramis tamen adeò tenuibus, ut præ exilitate neq. minimū
pondus ferant, tantum abest, ut graue aliquid sustineant, ad quorum cacumina pensilem furcu-
lum alligant, & nidum ex eo non tam callido consilio, quam artificioso factum suspendunt, pi-
læ modo rotundum, sanè perquam exiguo foramine. Quod quidem eos moliri auster, ut leti-
pentum insidijs viam præcludant. Neq. enim tam tenuibus, & gracilibus furculis ob molem
corporis sese credituros autumant, neq. supernè nidum inuafuros, ob casus merum. Placuit au-
tem eandem, quam Cadamustus exhibet, iconem hoc loco maioris doctrinæ gratia exhibere.
Est autem ea, quam sequens pagina dabit. Quod uerò Teuctus eos in arborum cacuminibus
nidum struere asserit, quo ab auib. rapacibus tuti sint, id mihi frivolum uidetur, quod quæ a-
lijs auib., aut animantibus ardua sint, & inaccessa, ea facile Aquilæ, & Accipitres superent.
Fœcunditatis eorum haud leue argumentum est ingens illa in naturalibus locis copia. Videntur
Columbis, quibus alioquin naturæ quodam oculo instinctu amicissimi sunt, hac in parte non
esse ab similes, quod unā cum illis castitatis coniugalitatis rigidi sint observatores. Raro enim soli
sed bini semper mas nempè & femina uolare, & agere videntur. Sic Picorum quorundam, quos
Oriolos nominant, in nidi structura ingenium referunt. Illi enim simili modo nidum ex arborum
ramis suspendunt, unde non tam alijs rebus, quam etiam hac in parte Pſittacis cum Picis con-
uenit. Quæ pro magnitudine ponunt, alij alijs maiora. Maximi enim illi & bicubitalis Gallina-
ceis h. u. minor parere uisi sunt. Mediocres Columbaceis paria, aut nōnihil maiora. Pullos è
nidis rapere, quod de rapacibus fieri assolet, minimè consultum est, quod inuolucres adhuc
sustollantur, præ tenuitate mox pereant. Adulti tantum superuiuant.

*Teneti o-
pinio de
Pſittacoru
nido explo-
so.
Fœcundos
esse & sita-
cos.
Castos esse.
Oriolorum
nidus.
Quæ Pſi-
tatorum.*

SYMPATHIA.

AD mores seu effectus animi pertinet tacitaque dam, & occulta Psittacorum cum alijs animantibus sympathia, & antipathia. Plerisq; naturaliter cum quibusdam bene, cum alijs malè conuenit, vt nihil est ex omni parte beatum, sed Psittaco nullum hactenus inuenio inimicum, amicos plures, eosq; non infimæ sortis. Quem enim potiorẽ homi- Cum homi-
ne ne ipso nancisci potuit, quocum ipsi reciproca quædam nec vulgaris intercedit coniunctio? Nã non apud nos tantum iam cicur redditus, aut cauea septis inclusus, hominum turba ac conuersatione gaudet, sed etiam in India, cum etiamnum ferus in syluis degit, tantoperè humano cõtubernio delectatur, vt relictis syluis interdum assidue propè Americanorum domicilia agat, & ad loca hominibus frequentata, & culta studiosè aduolet sub noctem, cum Americani in ædes suas sese recipiunt, & ipsi quoq; ad sylvarum latebras redeunt, postridieq; sedes easdem repetunt, ac hominum conuentus haud aliter ac Columbe nostræ suum *περισπείρω* reuisunt. Habet a Lib. 2. de
V. nat.
Cum Lupo.
Cum Turture.
b E. l. 26. inter quadrupedes ferocẽ inuisumq; cæteris animantibus Lupum singulari quadam prærogatiua sibi amicum, si verum est, quod a Oppianus testatur. *Psittacus, & Lupus simul paſcuntur.* Semper enim viridem hanc Auem amant lupi. Inter aues Turturæ præsertim vtuntur amico, vt Plinius est testis, necnon Ouidius eo versu:

Semper & à viridi Turtur amatur aue.

Hoc ipsum b alibi:

*Psittacus Eois ales mihi missus ab Indis
Occidit, exequias ferre frequenter aues
Omnes, quæ liquido celebratis in aere cursus.
Tu tamen ante alias Turtur amice dolo.*

*Plena fuit vobis omni concordia vita,
Et stetit ad finem longa tenaxq. fides.
Quod fuit Argolico iuuenis Phocæus Orestæ,
Hoc tibi dum venit, Psittace, Turtur erat.
Quid tamen ista fides, &c.*

AFFECTVS CORPORIS.

*Lib. 23.
Psittacus ab
aqua offen-
ditur.*

Psittacus distillationi humoris in varias corporis partes irruentis obnoxius est. Ita plures tuberculis è gypsea pituita cum alibi, tum in articulis potissimum obortis, vt alios podagricis cruciatu interijisse vidimus. a Albertus Magnus aquas alias, inquit, quocunque modo patitur, sed pluuia moritur, idcirco in montibus Gelbæ nidificare fertur, in quibus raro, vel nunquam pluit. Nocet Psittaco mador à pluuia, nisi ad solem, aut ad ignem resicceatur. Aliqui visi sunt, qui sua sponte aquis sese immergerent, aut pluuia data opera exponerent, post tamen refrigerante corpore totiti tremebundi facti peius proculdubio se habituri erant, nisi dicta ratio, nempe sole aut foco succursum esset.

DENOMINATA.

*Psittacus
herba.
a L. 26. r. 7.
Marauglia
herba.*

Papagallos, hoc est, Psittacos vocant Flandri folia stirpis cuiusdam, quæ Symphonia a Plinio, tradente Iacobo Dalechampio, & Gomphrena (aliqui Cremenphenam scribunt, alij Symphonam, alij Comphenam, alij Symphenam) existimari potest, ab Hetruscis hodie herba de la maraunglia, id est, herba mirabilis dicta, ob excellentē, & admirandam coloris varietatem in folijs. Non dissimulandum tamen, inquit, Plinium scribere Symphoniam esse alternis viridibus roseisq. per caulem folijs, considerandumq. num velut per caulem sic disposita esse folia intelligere, vt vnum sit viride prorsus, id sequatur aliud roseum etiam omnino, & sic deinceps. A Lobellio inter Amarantos recensetur vocaturq. Amaranthus tricolor, à Tragelofia; fortasse Theombrotum est Persarum apud Plinium, inquit Pena. Non è floribus, sed ex foliorum triplicis coloris maculis scite distinctis venustas huius æstimatur, quæ sunt Ocimi, aut Bliti interdum luteo viridi, vel purpureo, interdum triplici viridi luteo, & sanguineo variegata, alarum Psittacorum ritu. Semen cnici seu carthami Hispani semi de Papagay hoc est semen Psittaci appellant, quod hæc avis eius esu gaudeat, Rostrium Psittacorum Ambrosio Parado doctissimo Chirurgo instrumentum vocatur chirurgicum glandibus, alijsq. corpori extrahendis idoneum.

*Amaranthus
tricolor.
Gelofia.
Theombro-
tum Plinij.
Rostrium
Psittacorum
instrumentum.*

VSVS IN CIBO.

*Indi à Psit-
taci absti-
nent.*

Et si Aelianus Indos olim eeu religione quadam tactos, ab esu Psittacorum abstinuisse tradat in hæc verba: in hortis Indiarum regis Psittaci aluntur, & sursum deorsum vitro circum Regem versantur, nec Psittacus idcirco Indorum quisquam esu magna illic multatudo sit, eam, quod eos sacros putent, & Brachmanes quidem ex avibus plurimi hunc existimant vt qui solus humana verba vocis conformitate consequatur: hodie certè cum minus sint superstitiosi, frequentes, Americanis præsertim, in mensas veniunt. Author est Christophorus Columbus incolæ Grachanæ noui orbis insulæ, etiam si ubiq. maximam eorum habeant copiam, Psittacos tamen saginare magno studio, & in ciborum delicijs habere. Vt autem id fiat, quo viuini manus suas veniant, id hæc ratione curant, sagittandi illi peritissimi sunt, ita vt vii vnquam aberrarent. Sagittis itaq. quas prælongas habent, floccos gossypio præfigunt, ne acies teli Psittacum sauciet. Retulso itaq. mucrone isti Psittaci velut attoniti præcipitantur, & paulò post haud secus ac si nihil perpelli essent, ad mentem, & sanitatem redeunt. Hæc arte captos, vt nos Capos Coturnices, Columbos, Anseres, saginare manciant, benè pingues in cibatu gratissimos habent. Ex nostratibus vnum lego Helioagalum flagitiosissimum Imperatorem, ac tanquàm in volutabro lucem, qui vt omnis generis vitiorum ceno immerfus ac cōtaminatus erat, & in primis luxu perditissimus, quo maiores sumptus faceret, & vna cæna ingentes opes abligeret, nihil enim nisi raiū, nouum, & prius placebat, vscata omnia fordebant, ingētes dapes capitibus Psittacorum, & Phasianorum refertas Palatinis exhibuit, & q. maius est, Psittacis atq. Phasianis Leonēs, Pantheras, & alia animalia pavit, teste Lampridio. Apicius etiā, quo nemo Romanus popinæ co-

*Qui Psittacos
escent.
Psittaci sa-
ginati.*

*Psittacos
mira sagi-
tandi ratio.*

*Heliogabalus
luxus &
prodigalitas.*

10 quinquaginta magister erat famosior, eodem Phitacum ac Phænicopterum apparari modo iubet quem suo de Phænicopterio tractatui referuamus.

V S V S I N E X T E R N I S.

Pittaci etiam olim cum Gallinis rusticis, & Merulis albis in publicis teste a Varrone, ornatis poni solent. Vidi ego Romæ in palatio Illustrissimorum Farnesiorum Pittaciconem celeberrimo monti illi, in quo Hercules taurum dicitur superasse, insculptam. Hodie, cum ut aspectu suo, tum ut humani sermonis imitatione oblectent, à magnatibus, & opulentis magna cura aluntur. Nam, & quondam, illud articulata verba eloquendi ingenium ita inquit Suidas, Romanæ delicia mirata sunt, ut Barbari nempe Indi mercem fecerint Pittacos Augustus Cæsar Pittacum, à quo salutatus erat, emi iussit, ut b Macrobius scribit. Sed hoc parum est totius orbis principem adulatricem aum in pretio habuisse, & magno pretio emisit, cum multo antè eò res deuenerat, tantisq. in delicijs Pittacus apud Romanos fuerat, ut M. Porcius Cato morum Populi Romani censor, & norma, eo luxu offensus aliquando in Senatu indignabundus exclamarit, O Patres conscripti, O Roma infauita, nescio in qua incidimus temporum exarientia Romæ videamus, ut viri Pittacos pugno gestent, mulieres enutrient canes. Oblectamenti igitur multifarij, quod ex auis cum aspectu, tum auditu capitur, gratia, uti olim ita, & nunc caueis, eisq. burneis, argenteis, aut alia materia pretiofa constructis, includi solet, quæ quanti sit apud omnes, facile declarant. Talis erat, in qua Atedij Pittacus obijt à Statio hifce versibus descripta.

*At tibi quanta domus vitula testudine fulgens,
Connexa squelori virgarum argenteus ordo,
Argus inq. tuo sirta cuncta lumina cornu,
Et querula iam sponte fores vacat ille beatus
Carcet, & exigui nupquam consilia resti.*

Eos seruare docet Oppianus, ut hoc obiter addam, in ferreis caueis non ligneis, cuius clathras rostro suo robustissimo confingit, ut experientia constat, in d vix ferreæ ab eiusdem violentia tuta sunt. Beati quidem sunt hac deliciarum parte, sed quas consuetudo, & satietas plus dimidio minuit. Indi autem tam Eoi, quam Occidentales, quibus Pittacorum frequentissimus numerus est, & quibus vel inuitis vndiq. sese ingerunt, ut & aliarum auium omne genus discolor, aliam cum è Pittacis, tum ex eiuscemodi discoloribus auib. alijs fructum norunt. Non enim eos solum magni aestimant, quod ipsi ceu cupidij quibusdam vescantur, sed vel idè potissimum, quod bis verè quotannis eos plumis exuant, ut ex illis imagines varias, papiliones, flores, herbasq. necnon pilcos, & perizomata sibi conficiant, clypeos suos, & enses, quos ligneos habent, exornent, vestes, aulæ atq. tapetes contexant, aliaq. quamplurima utensilia conficiant, quæ ex his summa industria, & miro artificio ad omnium stuporem concinnare norunt. Sed posteaquam in eiuscemodi plumariorum, siue plumatiliu operum mentionem incidimus, nò ab re fore arbitramur, paulò fufius de ijs, hoc loco agere, quamuis ea alioqui ex alijs quoque versicolorum auium pennis conficiantur: quas inter tanquam cæteris nobiliores existunt patris nomine Tominei dictæ: Has namq. Mæssiani maximi faciunt. Qui de India noua suas navigationes scriptis publicat, auiculas ibi reperiri tradunt tantæ exiguitatis, ut ne apes magnitudine superet, tam diuersorum verò colorum pennis vestiri, ut vel hæ solæ operibus plumarijs sufficiant: adduntq. eiuscemodi auiculas rose solo, quem apum more ex floribus colligant, viuere, totaq. hyemè glirium instar obdormire. Habent præterea multa alia auiū diuersicolorum genera Indi: quinimò Americus Vesputius eorū diuitias solum ex auium pennis dimetitur, nò quod alijs rebus non abundent pretiosioribus, verum quia, si his carerent, ex folis plumis, quæcunq. ad victum necessaria requiruntur, sibi comparare queant: quare etiam multis in locis publicas de eis nundinas instituunt. Themistherani referent Teueto, qui & vestimenta, tapetes, atq. id genus utensilia alia è pennis contexunt, sex septemue dierum intervallo in quodam loco, tali mercaturæ destinata nihil præter eiuscemodi pennas mercantur. In nundinis Mæssianorum omne volucrum genus veditur, cum ad victum, tum ad opera plumaria, inter quæ illud omnium mercatorum oculos in se conuertit, cui aurum intertextu conspicitur, aspectu iucundissimū: vel cuius potissimum causa multa eò conflunt nationes. Quod modo ad eiuscemodi operum plurimariorum artificium attinet, id quidem magnum esse videtur, ingeniosum, ac imitatu perquam arduum: verum quemadmodum nihil volenti difficile est, atq. ut ait Poeta,

a Lib 3. de
Rè Rust. c. 9.

b2. Catu-
nal. 4.

Cato popu-
lum Rom.
reprehendit

Quomodo
seruandi.

Indi multa
ex versicolorum
auiū consiliunt.

Tominei
aues.
Auicula æ
ph magni-
tudine.
Aues diuer-
sorum colo-
rum in Ame-
ricæ.

Vespertina,
& capetes,
a quæ alia
virescentia
ex plumis a
uium.

Volucrum
omne ge-
nus pro plu-
maria opere
conficitur
de apud Me-
xicanos
venditur.

Labor

8 Georg.

*Labor omnia vincit**In prebuis, & duris virgis in rebus egestas.*

10

*Indorum
diligentia
in plumetis
li opere te
pendo.
c. 2. 4. c. 37.*

*D. Hiero-
nymus ima-
go ex plu-
mis auium
confecta ad-
mirabilis.*

*D. Franci-
sci imago,
ex plumis
licet co-
structa.*

*Imagines
excellentis-
simae ex a-
uiū plumis
opus Re-
gem Hispa-
niarum, &
Indiarum
Thiippum,
Plumatili
opere Indi-
templi,
& idola exor-
nanti.*

*Plumatilia
opera mul-
ta Corte-
sin donata
à Principi-
bus Indo-
rum.*

*Idolū Me-
xicanorum
plumati-
li opere ad-
ornatum.*

*Sacerdos
Topilzin,
corona plu-
maria peror-
natus.*

Ita pariter præter Indos alius quoque præstare queat. Sola enim patientia huiusce artis magistra existit, qua fortassis quasque nationes Indi superant, quos ne fames, quam vel toto bi duo tolerant, ab opere suo auellat: in quo aliqui, si quis intimum rimetur, exiguum, aut penè nullum existit artificium: siquidem plumas mortuis auculis paruo quodam forcipe euulsas glutine peculiariter ad hanc rem præparato quam ocyssimè coniungunt, prout proposita rei color exposulat. Iosephus & Acolio, qui de his populis nuperrimè historiam edidit, quosdam auctores esse ibi reperiri, qui quicquid penicillo expressum viderint, etiam plumario opere imitentur, & tanta id exprimant excellentia, ut ipsammet superent picturam. Equidem in meo musæo videre est D. Hieronymi Saluatore nostrum flexo genu adorantis imaginem, ab Illustriss. Card. de Burgos, Illustriss. Card. Palæoto dono datam, & ab hoc postmodum musæo meo de dicatam, quam ne Apelles, si reuiscat, vel alius quispiam præstantissimus pictor penicillo melius exprimat. Hanc imaginem, ceu rem pretiosissimam in toto musæo, quod rectè microcosmum sue Naturæ ipsius theatrum dixeris, in quo nimirum quicquid Naturæ partus referuntur, atque innumeratè penè aliæ picturæ, suspiciunt omnes, mirantur, oblospescunt. Sixtum V. ferunt Pont. Opt. Max. cum aliquando eiusmodi opere plumario confecta tabula in qua D. Francisci imago ad viuum erat expressa, ei allata foret, diceretque, qui eam adferret, ex diuersis auium plumis constare, non oblospuisse duntaxat tanta operis arte, verum etiam manu per auerfas plumas ductæ, veritatem explorauisse. Nequibat enim adduci, vt crederet auium pennas ita simul coniungiposse, vt tam luculenter Diui illius imaginem ad viuum exprimerent. Philippo Hispaniarum Principi auium præceptorem suum plumariorum operum quorundam typos donauisse tanta industria factorum, vt dum Princeps ille patri suo nempe Regi Catholico illos ostendisset, hic admirandus pronuntiauerit, nunquam sibi alias tantæ exiguitatis visas fuisse imagines, in quibus tanta operis excellentia conspiceretur. Ceterum eiusmodi imagines teste, quem paulò antea nominauimus, Acolio apud Mexicanos, & Passarinos optimæ sunt, & quæ reliquis præferuntur. Iam verò præter imagines varia præterea alia ex pennis Indi, vt diximus, conficiunt, maxime Regum, & principum ornamenta, item templorum, & idolorum. Nam & ipsius eiusmodi opera in summo honorum gradu habentur. His nimirum sese exornant, maxime Principes, & hi potissimum, cum ad bellum proficiscuntur, vt in apponendis iconibus apparebit; quinimò gladios suos, clypeos, atque alia ijs arma sua condecorant. Americanos tradit Teuetus, quando victores è prælio domum reuertuntur, pennis varijs sese cohonestare, sed nunquid etiam plumatilibus veltibus sese induant, non addit; hoc saltem probat, eos populos, quod pariter omnes, quotquot de Indijs scripsere, sapius reperiunt, pennas altum in summis habere delictijs; atque idcirco nostratibus eò a duæctis pro singulari munere varias pennas, atque ipsa opera plumaria obtulisse legimus. Sic Mazuma Rex Ferdinando Cortesio gratificaturus præter alias innumeras opes, etiam opera quædam plumaria donauit. Regi Catholico etiam memorat Regem Perfarum muneris loco pulcras diuersarum volucrum pennas in duodecim fasciculos colligatas, quas inter nonnullæ plane erant aurei coloris, transmississe. Memini me, cum Romæ essem in musæo pere celebri illustris ac patritij ordinis viri D. Thomæ Cauallerij, cuius postmodum neptim magnificus D. Iulianus Griffonius Sororis meæ filius in uxorem duxit, clypeos quidam elegantissimè eiusmodi plumario opere elaboratos, condecoratosque, quolibus nempe Principes Indorum ad bellum euntes uti diximus. Ad quos vt regrediar oratio nostra, certo adhuc certius est nihil illis pretiosius, delectabilius, gratiusque, atque in maiori aestimatione extitisse, quam eiusmodi plumaria opera, quibus denique non se duntaxat, suosque. Sacerdotes in præcipuis idolorum suorum festiuitatibus celebrationibusque, verum ipsa etiam idola insuebant, tanquam ornamento, quod omnibus alijs præcelleret. Vitziliputzli, quod præcipuum ac honoratissimū Mexicanorum idolum est, teste Iosepho Acolio à plumis nomen meruit: significat enim Indis id nomen fenestram resplendentis pennæ. Erat siquidem pennis præcipue adornatum. Cui sacrificaturæ etiam uirgines brachia sua Plittacorum pennis decorabant, Tetzcatlipuca (est alterius Mexicanorum idoli nomen) armillas habebat, ex auium pennis mirificè fabricata: In huius quoque Dæmonis rogationibus, puelli puellæque, coronati incedebant, pedibus, brachijsque plumario opere cohonestatis. Postremò ipse sacerdos Topilzin illis vocatus, qui nimirum viuos homines illi dæmoni mactabat, plumæ corona erat coronatus; adeo ut plumas auium, operaque inde confecta in summo honoris apice Indis semper fuisse iam satis constare arbitremur. At quid si quis eiusmodi dicat idolorum, templorumque (nam & hæc plumario cære apparabant) ornamenta à Sacro Hebræorum ritu promanuisse, & postmodum ab Indis.

20

30

40

50

10 dis, quem Deo vero honorem tribuere debebant, ad nefaria illa sua idola transfulisse? Deum namque Patrem a sacra testatur historia, cortinas tabernaculi, quod sibi exadificari præcepit, d. Exod. ca. plumario opere variatas fieri voluisse. Sed hunc locum diu interpretes, longè aliter atq. quid. 26. dem optimè intelligunt. Verùmamen solus doctissimus aliàs Caietanus, D. Hieronymi versificationem carpens, & clariùs dictum fuisse credens, si opere polymitario transfulisset, non parùm halucinatur: siquidem polymitarii opus ab opere plumario, sacra pagina discretissimis verbis distinguit; quemadmodum hoc loco: *Fecit, & velum de hyacintho, & purpura, vermiculo, & bysso rectoria, opere polymitario varium, atque distinctum*. Et paulò post; *Fecit, & tentorium in introitu tabernaculi ex hyacintho, purpura, vermiculo, bysso, rectoria, opere plumarij*. Sed, & antecedenti capite eiuscemodi operarios, distinguens Moyses ait: *Amhos erudiuit sapientia, ut faciant opera abietarij, polymitarij, ac plumarij de hyacintho, ac purpura, cocco, bis tincto & bysso, & sexcentis omnia*. Ac hic operæ pretium est indicare, quid D. Hieronymo plumarium opus, ac polymitarium sit, 20 vt à pio lectore eiuscemodi consilio eueretur. Nam ea sacra pagina, vt diximus, clarè distinguit. Opus nempe polymitarium pictorum est, non item plumarium, at rectorum, qui operantur interférendo diuersa filo. Pluma enim Hebræis idem sonat, ac Latine acus. De qua e, quia huc non pertinet, lectorem ad Alphonsi Tostati commentaria, quia abundè de distinctione horum agit, amandamus. Hoc interim obiter adiungentes ex eiuscemodi etiam plumario opere, hoc est, acu interfuto subsellium Iustiniani Imperatoris fuisse exornatum, de quo ita f. Corippus Africanus canebat.

*Auratum scandens solium, sedemq. paternam,
Constructam plumis, pulcrisq. tapetibus altam.*

Nobis enim de Indicis operibus hic agendum erat, quibus tanquam pro epilogo cucullorum duorum, siue capitiorum, quæ Antonius Gigas, elegantissimus Poeta, vir vitæ probitate conspicuus, rerumq. naturalium peritissimus, at immatura iam pridem morte nobis creepsit, in musæo suo reservabat, descriptionem, necnon icones adiungemus. Prior cucullus quatuor dodrantes, & palmum erat longus, duos firmè latus: Pars supina qua caput portantis tegitur, ex pennis erat mollioribus, exilioribus, quales in Phitacorum capitibus conspiciuntur: Quibus ceruix aperitur, pennæ, videbantur esse è dorso: quemadmodum quæ subsequerantur, ex cauda, & alis. Erant autem omnes supra rete quoddam ex golypinis filis castanei coloris intertextæ, quibus nimirum pennarum calami inferius reti alligabantur eo modo, quo ipsa pictura demonstrat. Totus cuculli color erat coccineus elegantissimus. Alter longè diuersæ erat figuræ, alteriusque coloris, totusq. ex tenuioribus, minoribusque plumulis, necnon maiori industria elaboratus. Hic enim singulæ plumulæ singulis ligneis præsepiolis, vt ex icone apparer, tam constrictè inferuntur, tamq. compressæ, vt textæ videantur. Talia verò præsepiola tam sedulò complicantur, vt quasi in binas partes secta diceres, & è media veluti sectione singulas plumas tenuissimo filo inclusas enasci. Omnes autem plumæ luteæ, atque quodammodo plumis, quas Rhamphastos seu Pica Breffilica in pectore gerit, similes. Tota insuper textura in hoc, quàm in priori, longè densior erat, æmulabaturq. velum illud, quo matronæ nostræ domi vtuntur. Luteis plumis purpuræ aliquot immixtæ, totam texturam pulcherrimam reddebant,

Polymitarium opus quid. d. Exod. ca. 36.

Pluma id est quod acus apud Hebræos. Tab. 2. de laud. Iust. Aug. m. no. ris.

Cucullus duorum de scripto ex plumis fa. storum.

Priorem subsequentiū iconum esse hominis syluestris plumario cucullo induti Antonius Gigas arbitrabatur, alteram quam secundo loco dabimus, reginæ insulæ Floridæ.

P R O V E R B I A.

Senex Pfit-
tacus negli-
git ferulam

Non abfimilis illi, *Senis mutare linguam*, de Pfitraco paræmia vulgò iactata est. *Senex Pfitacus negligit ferulam*, Diximus enim antè ex Apuleij Floridis Pfitraco sermonè nostrum addiscenti, ferrea clauicula (quæ ferulæ loco fit) caput à magistro tundi ob capitis duritiem, eoq; maiorem, quò annosior ales est. *Disert autè* inquit ille, *statim pullus usq; ad duos sup. atatis annos, senex autè capius, & indocilis, & oblitus*. Quæ posteriora verba Apuleius, vt video, à Solino mutuatus est, hic à Plinio. Et quanquam Plinius hæc de Pica, non de Pfitraco ea scribat, possunt tamen fortassis huic etiam convenire: sin minus, ratio saltem pro- uerbij non impeditur. Vfitatdm est apud Germanos quosdam prouerbium; Arbitrium seu li- bertas auri præferenda aiebat Pfitraco cauea inclusus. Vville gehet fur goldt sagt der Pape- gey de fafs er imkorbe. Est & aliud eorum quibusdam in ore. Er kan klapffen vwie ein Pa- pegaye, idest, Pfitraco facundior est, cum disertissimum quempiam volunt innuere. Nullum enim ex animalibus rationis expertibus articulatiùs humanas voces explicat. Vnde per eius effigiem quidam, hominem eloquentem, qualem Cicero se reperisse negat, olim significarunt, Poctam bonum eius nomine per tropum, indicauit Martialis, cum ait;

— *Credis hoc Prisce*

Voce ut loquatur Pfitraco Coturnicis,

Vnde hoc etiam natum est adagium:

Alia voce Pfitraco, alia Coturnix loquitur.

Coturnix
pro indocto
posita.

Vbi Coturnix indoctum, è contra Poctam, Pfitraco notat.

H I S T O R I C A.

Apsephas,
seu Tsepho
Deum se ef-
se quomodo
singat.

APsphas, quem alij Psaphon vocant Rex Libiæ, cum vir esset perditissimus, & omni scelereum obsecnitate contaminatissimus viam excogitauit, qua non modò se expur- garet infamia, sed diuinis etiam honores post mortem assequeretur. Pfitraco enim magno numero in seductum penetrale inclusit, quas cicuratas, nemine conscio docuit canere *Miyas Oios A'ψεφας*, id est, Magnus Deus Psaphon; mandauitq; moriens, vt penetrale illud nulla interposita mora, disciculis fenestris pateficeret, quo peracto, atque ita prouolitantibus vr- bem totam, & totum agrum hac voce *Miyas Oios A'ψεφας*, complentibus factum est, vt Deus creditus, & templa sacra illi instituta fuerint. Simile quid legimus de Hannone Carthaginen- sum Duce, qui etiam aues (crediderim Pfitracos aut Picas) alebat, atque hæc verba docebat: Hauno Deus est.

Hanno Car-
thaginensis
Deum esse
se fingit.

E P I T A P H I A E N C O M I A S T I C A.

Ouidij, & Stacij, de Pfitracis.

4.2. Eleg. 6.

COlophonis, & velut corollarij vice adijcere lubet Pfitraci à maximis Poetis nò exiguo honore celebrata Epitaphia, quòd & scitu digna, & lectu iucunda multa de hac aue continent. Ouidianum primum tale est.

I N M O R T E M P S I T T A C I.

*Pfitraco Eois ales mihi missus ab oris
Occidit, exequiar ferè frequenter aues.
Ite pie volucres: & plangite pectora pennis,
Et rigido teneras vngue notate genas.
Horrida pro meis lanietur pluma capillis
Pro longa resonent carmina vestra iuba.
Quid scelus Ismarij quereris Philomela tyranni
Expleta est annis ista querela suis.
Aliis in rare miserum diuerisse funus,
Magna sed antiqua causa doloris Itys.
Omnes quæ liquido celebratis in aere cursus,*

Tu tamen ante alias Turtur amice dolo,
 Plena fuit vobis omni concordia visa
 Et fletis ad finem longa tenaxq. fides.
 Quod fuis Argolico iuuenis Phocæus Orestis
 Hoc tibi dum licuit Psittace Turtur eras.
 Quid tamen ista fides? quid rari forma coloris?
 Quid vox, mutandis ingentisq. sonis?
 Quid iuuat, ut datus es, nostra placuisse puellam
 Infelix auium gloria nampe iaces.
 Tu poteras viriæ pennis bebetare smaragdos,
 Tincta gerens rubro punice rostra croco.
 Non fuis in terris vocum simulantiſor ales
 Reddebas bleſo tam bene verba ſono.
 Raptus es inuidia, non tu fera bella mouebas
 Garrulus, & placida pacis amator eras.
 Ecce Coturnices inter ſua prælia viuunt,
 Forſitan, & ſunt inde frequenter anus.
 Plenus eras minimo nec præ ſermonis amore
 In multos poteras ora vacare cibos.
 Nux eras eſca ſibi, cauſæq. papauera ſomni.
 Pellebatq. ſuū ſimplicis humor aqua.
 Viuis edax Vultur, ducitq. per æra gyros
 Miluius, & pluuie Graculus author aquæ.
 Viuis, & armigerq. Cornix inuiſa Mineræ,
 Illa quidem ſeculis non moritura nouem,
 Occidit illa loquax humane vocis imago
 Psittacus, extremeq. munus ab orbe datum.
 Optima prima ſerè manibus rapiuntur auaræ.
 Implentur numeris deteriora ſuis.
 Triftia Phylacide Therſites funera vidit
 Iamq. cinis viuis fratribus, Heſtor erat.
 Quid referam timidæ pro te pia voti puella
 Voia procelloſo per mare rapta Notæ.
 Septima lux venit, non exhibitura ſequenter
 Et habas vacuo tam ſibi parca colo.
 Non tamen in tali ſupererunt verba palato,
 Clamauit moriens lingua, Corinna vale.
 Colle ſub Eliſio nigra nemus ilice frondes,
 Vdaq. perpetuo gramine terra vires.
 Si qua fides dubijs volucrum locus ille piarum
 Dicitur, obſeque quo prohibentur anes,
 Illic innocui laide paſcuntur Olores,
 Et viuax Phœnix vnica ſemper auis.
 Explicat ipſa ſuis ales Iunonia pennas,
 Oſcula dat cupido blanda Columba viro.
 Psittacus has inter nemoralis ſede receptus
 Conuerſis volucres in ſua vota piæ.
 Oſſa regis tumultus, tumultus pro corpore magnus
 Quo lapis exiguus par ſibi nomen habet.
 Colligor ex ipſo domine placuiſſe ſepulcro
 Ora frære mihi plus ane docta loqui.

In Psittacum Melioris Attedij mortuū Statij carmen.

Psittace lux volucrum, domini ſacunda voluptas,
 Humana ſolers imitator Psittace lingue,
 Quis tua tam ſubiſſo præcluſiſt murmura ſatis?
 Heſternas miſerande dapes moriturus iniſſi

Nobiscum, & grata carpentem munera mensa,
 Errantemq; toris media plus tempore noctis
 Vidimus, affatus etiam, meditataq; verba
 Reddideras, aut nunc aeterna silentia leibes
 Ille canorus habes, ceant Phaeonissa vulgi
 Fabula, nec soli celebrant sua vulnera Cygni.
 At tibi quanta domus rursula te studeat fulgens
 Connexusq; ebort virgarum argenteus ordo,
 Argutumq; suo stridentia limina cornu?
 Et queraq; iam sponte fores vacas ille beatus
 Carcer, & angu illi nusquam conuicta tecti.
 Huc docta stipe tur aues, queis nobile fandè
 Ius natura deas; plangas Phaeus ales,
 Audiasq; memor penitus depromere voces
 Sturnus, & Aonio versa certamine Pica:
 Quig; referi iungens iterata vocabula Perdicæ.
 Et quæ Bistonio queritur soror orbe cubili.
 Ferie simul gemitus, cognataq; ducite flammis.
 Funera, & hoc cunctis miserandum adducite carmen
 Occidit aerisq; celeberrima gloria gentis
 Psittacus ille plagæ viridis regnator Eoæ,
 Quem non gemmata volucris Iunonia cauda
 Vinceres aspectu, gelidi non Phaeidis ales,
 Nec quas humenti Namiæ rapere sub Austro:
 Ille saluator regum, nomenq; loquutus
 Cæsareum, & queruli quondam vice functus amicis
 Non conuicta leuis monstrataq; reddere verba
 Tam facilis, quo in melior dilectæ recluso
 Nunquam solus cras; at non inglorius umbris
 Mittitur, Assyrio cineres adolentur amomo.
 Et tenues Arabum respirant germina pluma,
 Sicaneisq; crocis, sento nec fessus inerti
 Scandet odoratos Phœnæa felicior ignes.

Legitur etiam in Psittacum vocalem T. Vespesiani
 Strozze Lib. 6. Eroticon carmen non inue-
 nustum, quod sic habet.

Psittace quid frustra misero tibi nuper ademptam
 Philloroen tanta sedulitate vocas?
 Parce precor, parce insanos angere dolores,
 Heu perijt, quam tu viuere foris putas.
 Parce, meo toties animam de pectore vellis,
 Philloroen quoties blandula lingua refert.
 Heu perijt neq; tam spes amplius villa videndæ
 Quam propter nobis viuere dulce fuit.
 Si sensus tibi, si ratio est; ut habere videris,
 Communi tristem te decet esse malo.
 Non sum equidem oblitus tibi quæ responsa vocantis
 Pascensq; dapes sepius illa daret.
 Et memini aurato cum te prodire iuheres
 Carcere, porrectam te insuluisse manum.
 Atq; illinc dulcem memini parcente salinam
 Suxisse illis mollior è labijs.
 Post ubi diuinæ laudaras sidera frontis
 Non homo dicebas, sed Dea Philloroe es.

*Prisca saluato si paucis Casare verba
Nigranteis atas nobilitauit auis,
Quid sibi facunda fingenti plurima voce
Tam bene, tam doctè Psittace laudis eris?
Lando equidem, ingenium miror, debere fatemur
Nos tibi, nulla tuis gratia par meritis.
Sed ratio, & tempus fortunæq; lubrica certam
Dant nostris legem, rebus & eripiunt
Hac igitur nos causa mones desistere cæpto
Nonnunquam, & placitam flectere propositum.
Quid loquar, vnde mea tanta inconstantia mentis?
Quod modo damnam Psittace nunc cupio,
Forè meis aliqua ratus es te posse mederi
Lutibus, hos ubi sum dictus adisse lares.
Quodque ita sis cum me tristi mæore silentem
Vidiſti, & multo rore madente genas.
Tu quoque commotus grauitè socusq; doloris
Ecce pjs lacrymis luminamæſta rigat.
Functus es officio veri, & prudentis amici,
Nilq; reliquiſti, quo mala nostra leues.
Perge precor Dominæq; tuæ communis virique
Semper adorandum nomen ab ore sonet.
Atque vitnam in suo pectus tua vulnere fiat,
Tam dulci eloquio Pelias hæſita mihi.*

DE PSITTACORVM Speciebus.

ET PRIMVM DE PSITACO Maximo cyanocroceo. Cap. II.

EXPLICATIS hætenus omnibus, quæ ad generalem Psittacorum historiam pertinent, tempestiuum est, vt iam singulas eorum species, quas vel viuas nancisci, vel ex missis nobis eorum in conibus haurire potuimus, describamus, ab eo primùm exorſi, qui extra omnem controuersiam omnium, quos hucufque vidimus, maximus est. Vidi itaque hunc Psittacum Mantuæ in aula Serenissimi Principis, ac Ducis Vvilhelmi anno 1572. magnitudine spectabili, vt potè cuius corpus Caponem benè saginarum adæquaret. Longitudine erat ab extremo rostro ad extremam caudam bicubitalis. Rostrum aduncitate suæ exactum hemicyclum componebat, extrinsecus in perfectam dimidij annuli rotunditatem conformatum; palmum integrum longum, quâ incipit, semidigito minus crassum, si vtramq; mandibulam committaris. Superioris rostri longitudo duobus propè digitis inferior excedit, quod inferiore parte deorsum conuexum, ac teres est. Totum autem rostrum literæ S iacentis representantes in longum succingunt. Vertex capitis planus, ac viridis. Guttur veluti torquis nigra ambit. Pectus, venter, femora, vropygium, ac cauda inferior vniuersa crocea. Cervice superna, dorsum, alæ, ac caudæ pars superior amænissimè colore cæruleo vestiuntur. Cauda binos plus minus dodrantes longa. Crura breuissima, tibiæ, crassæ, fuscæ, vt & pedes, digiti longi, admodum magnis, aduncis, & nigris vnguib; armati. Haud ita diu est, quod huius ipsius Psittaci imaginè, quâ alioquin ante annos plurimos ad viuû per pictorè Principis Mantuæ depictâ habebâ, Reuer. Ad. & Illust. D. Dionysius Rarra Rom. Roræ Audit. mihi pro sua humanitate dono dedit, cû succincta admodum eiusdè historia, quâ quod Psittaci naturam cognoscenda vilissima sit, totâ hæc apponere nō grauabor. Pulcherrima auis ista Ill. D. Sforzæ donauit. S. Floræ Comiti, exercitus Pontificij in Galliam, in subsidium Regis Caroli IX. aduersus hæc.

*Magnitudo.
Rostri.*

Oculi.

Vertex.

Guttur.

Color totius corporis.

Cauda.

Crura.

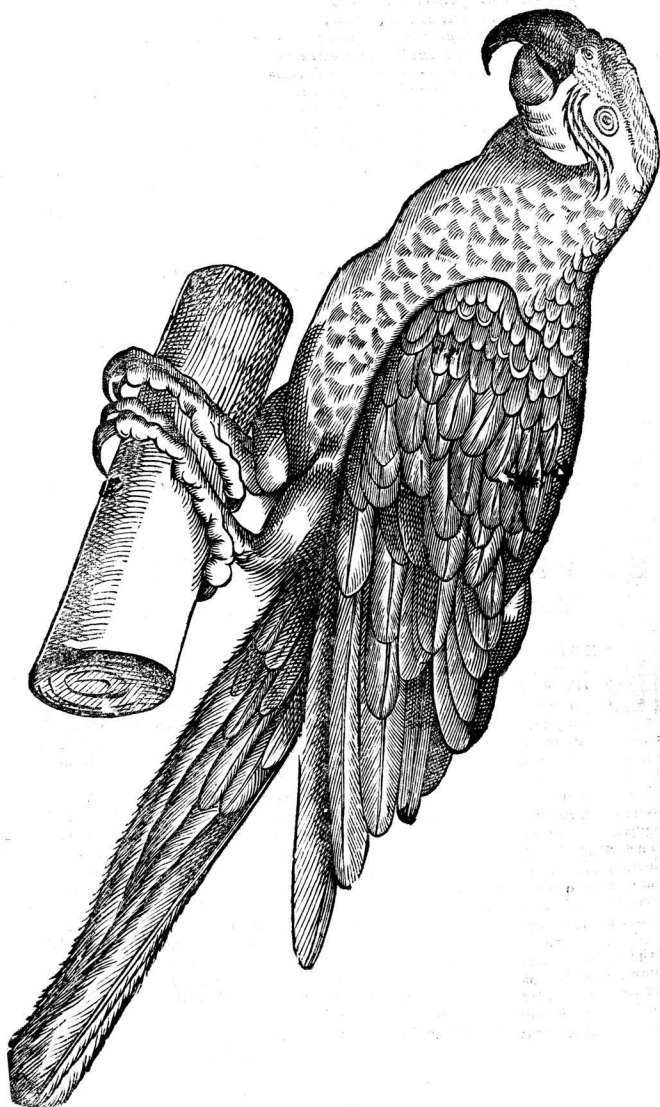
Pedes.

Dionysius Rarra mihi.

Psitta.

ci iconem.

donauit.

10 fericos anno 1569. in h. supremo Duci, ab aula regiae quodam affecula pro munere raro atq. exotico donata fuit, vt quæ paulò ante illum annum ex India occidentali à Gallis Britonibus fuisset apportata. Et quamvis Psittaco per omnia esset similissima, proq. eo ab omnibus passim haberetur, quidam tamen Coruum esse arbitrabantur, eo forsan argumento ducti, quòd vo cem ederet grauem admodum, & raucam, statura præterea esset grandis, quòd rostrum adeò robustum haberet denique, vt nullo persicorum, atque amygdalorum ossa, aliaq. non minus dura confringeret, muros lateritios excavaret, ligna, ossa, aliaq. similis duriciæ corpora ruperet, finderet. Nullum vnquam verbum, aut vocem articularam proferebat, præterquam hanc quæ ei apud Gallos nomē fecit, Parroquet, quam reddebat, si qua re opus sibi esse homines admonitos volebat. Quotidianus eius cibus erant amygdala, nuces iuglandes, panis, caro. Semel singulo die bibebat, idq. instante vespere. Quod si alius quispiam fructus, vt sunt poma omnis generis, ei obijcerentur, extemplo rostro dissectis, seminum intima loculamenta vestigabat, & his nucleos quantumvis minimos, ac seminula miro delectu, & auidè euellibat, edebatq. reliqua carne aspersa. Notis, & familiaribus ad blandiebatur, rostro linguaq. contrahans; ignotos è contrà fero admodum morfu impetebat. Ante annos plus minus decem, eo ferè tempore, quo D. Franciscus Sforza Comitissæ S. Floræ, quæ hanc aem semper penes se habuit, aluiq. filius in Cardinalium numerum cooptaretur à Pontifice Maximo Gregorio XIII. oua peperit, uix nostratum Gallinarum minora. Rarò aut nunquam ferè, atque si aliquando cogerneret, statim in arborem murmuè quempiam quieturus deuolabat, aut etiam humum ipsam. Priusquam autem in pedes sese constitueret rostri summitate descensus imperiù excipiebat, quo pe dum infirmitati suppetias ferret, quorum quidem, & rostri simul opera in quacumque altitudinem tam sursum, quam deorsum ascendendo, & descendendo, veluti proreptabat; si modo aliquid dabatur, quo apprehensio niti, atque gradum promouere posset. Hyberno tempore loca aff. ctabat calida, & ab hominibus frequentata, quorum societas supramodum afficiebatur: Aestiuo autem aquis se frequèter immergebat, aut pluuiæ exponibat, donec totus maderet, At à madore frigore correptus, ac tremebundus ad solem, vel solem calefacto, & exsiccato corpore meliùs habebat. Paulò antè verò quàm moreretur, pedù ægritudine seu podagra correptus, si fortè ingruentibus doloribus in pedes stabat cespitabat, ac prolabebatur, & per octauam horæ partem lamentabiles, & altissima voce clamores edebat qui vehementi ipsū per id interuallum dolore torqueri manifestò indicabant, quo etiam tandem extinctus est, mense Februatio anni 1592. in atrio antè memoratæ Comitissæ, ea ipsa, nec non Illustri Cardinali suo filio præsentibus, ac assistantibus, qui à prandio clamore aus ob ingruentes dolores exciti, accurrentes vitam cum morte commutare viderunt. Hactenus ergo de hoc omnium maximo quos vidimus Psittaco. Huic similem alium vidi apud Illustrē D. Ioannem de Biron Marchionē Puifanij Regis Gallorum Henrici III. ad Pontificem Maximum Sixtum Quintum Legatum, dum Romam Bononia proficisceretur. Tertius denique 40 huius generis mihi visus est Bononiæ, quem foror Illustris. Cardinalis Alexandrini habebat anno 1581. Dici potest hic Psittacus cyanocroceus, & in regno Coulan noui orbis gignitur. Allo in Mexico dicitur, & Guauamaia.

*Car. cor-
uus ghu-
da' pua'
latus.*

Vox.

*Cibus.
Potus.*

Oua.

*Ascensu,
& cæcisio.*

*Morbus
quo inter-
rigit.*

*Ioan. de
Biron
March.*

*Allo Gua-
uamaia.*

DE PSITTACO MAXIMO ALTERO.

Cap. III.

10 **A**LIVS reperitur Psittacus, apud eundem Serenissimum Mantuanum Principē mihi visus superiore nihilo minor, eademq. longitudine, sed corpore, vt videtur haud ita crasso. Hunc nuperrimè mihi tanquam auem insolentem Florentia misit celeberrimus Hieronymus Mercurialis, vir incomparabilis doctrinæ, & singularis in me humanitatis. Rostrum ei, quàm superiori breuius, nec longo adeo hamo incuruū, tres propemodum digitos longum, & totidem, qua capiti committitur latum, mandibula superio. O. ali. re alba, inferiore nigra. Albet oculorum regio, & tempora. Capitis vertex palmo longior, compressus. Dorsum, alæ incipientes, gula, pectus, venter, femora, deniq. cauda tota superne pulcherrimo colore puniceo decorantur. Sed, & remiges pennæ interiori parte simili colore rubent. Remigum tegetes secundo in alis ordine luteæ sunt, puniceis marginibus cæruleo vel cæruleo prope apicem ornata. Remigum exterior superficies, & vropygium infernum saturato cæruleo tinguntur. Cruscula breuia ac pedes, digitis oblongis, vncis vnguibus armatis cōposita, fusca, seu cineritia obscura.

Magnitudo.

Rostrum.

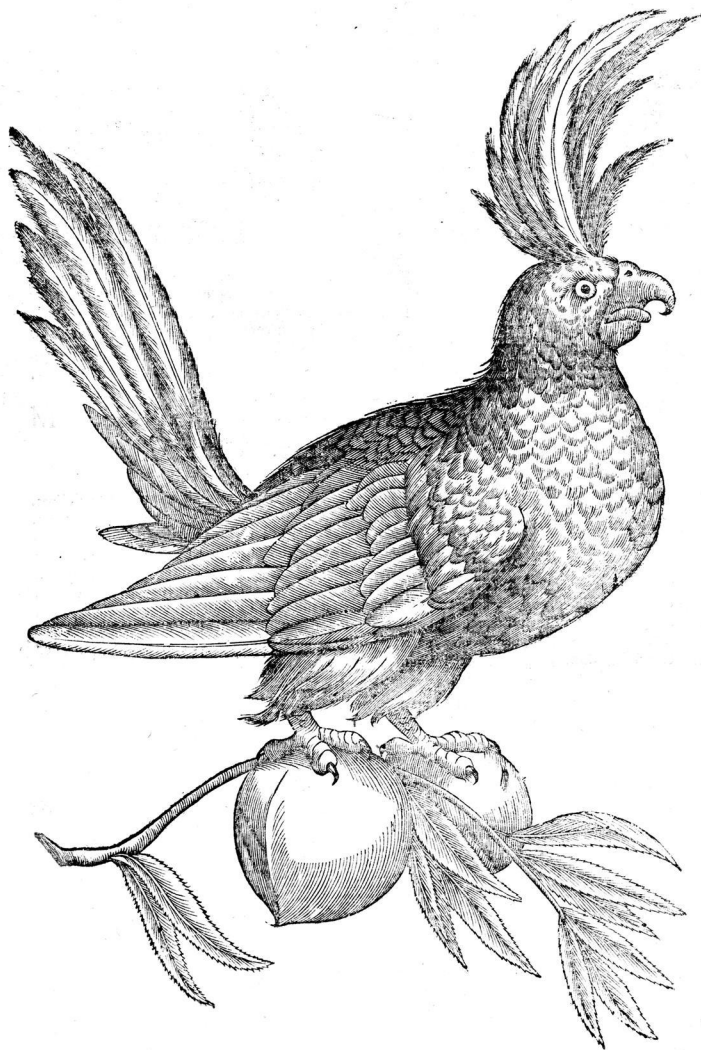
O. ali.

Vertex.

Color.

*Remiges
pennæ.*

DE PSITTACO ALBO CRISTATO. Cap. IV.

Magnitudo.

I non omnes, quos hæcenus obſeruauimus Pſittacos, præter deſcriptos, hic, quæ iam deſcribemus, magnitudine præcellit, ſaltem nihil cedit, præterquam quæ ob raram ſpeciem, & admirandam elegantiam omnium oculos in ſe conuertit. Erat olim Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſimi Principis Alexandri Farnęſij pię, & uenerandæ memoriæ Cardinalis ampliſſimi. Longitudo eius dodrantis cum pal-

Cauda.

mo, pullo Gallinæo pari, ſeu Columbo domeſtico maximo. Longitudinem autem metior à ſummo roſtro ad extremas remiges. Nam ſi caudam commenſurare uelimus, duos plus minus dodrantes explebit. Eſt cauda ipſi præter aliorum Pſittacorum morem non recta in lon-

Roſtrum.

Lingua.

gum extenſa, ſed ſurrecta, quomodo Gallinæis Gallis ſolet. Roſtrum habet cinereum, ad nigrum uergens, quæ capiti committitur, naribus patulis peruium, ac harum medio tuberculo quodam tereti cliuoſum. Lingua lata, rubicunda. Oculi iride lutea, pupilla nigra. Corpus

Oculi.

Color.

Vertex.

uniuerſum candido plumarum regmine veſtitur. Capitis vertex plumis grandiuſculis, teſquipedalium altis, retrorſum nonnihil incuruis, acuto apice denuò antrorſum reflexis, candidis, denique velut criſta perornatur. Cauda pari pacto in altum ſurrecta eſt plumis dodrantalibus, quales in Gallorum Gallinæorum caudis conſpiciuntur, frequentibus, candidis. Crura cum pedibus ſublutea ſunt. Vnguiculi exigui, vix adunci, nigri. Iconem habes præcedenti pagina.

Crura.

Vngues.

DE PSITTACO VIRIDI, ALARVM coſta ſuperna rubente. Cap. V.

Magnitudo.

LB O, & criſtato Pſittaco nihilo minor, ſi non maior eſt hic, quem nunc delineatum damus. Eſt enim dodrantem, & digitos penè ſex longus, Columbi domeſtici maximi, vel Pullaſtri anniculi corpulentia. Roſtrum ſuperius extremo

Roſtrum.

Oculi.

Color.

Alę.

Cauda.

Tibię.

Vngues.

nigrum, poſt ſub cæreum, reliqua rubicundum, inferius verò album. Oculis iride crocea, aut potiùs rubente, pupilla nigra. Vertex luteus. Corpus reliquum totum vires, parte quidem prona ſuaueſcente, ac diluto, alis verò, & dorſo ſaturiore virore, & qui in maxima, & extrema penna remige ad cæreum nonnihil tendat. Coſta ſuperna alarum tantum rubet, uti, & cauda eaq. breuiuſcula, parte inferiore ad latera rubra in longum macula inſignitur, ſupernè verò ſuaueſcit. Tibiæ, & pedes ſunt colore cinereo. Vngues non tamen ita adunci, nigricantes. Iconem proxima pagina dabit.

Pfittacus viridis, alarum costa superna rubente.

DE PSITTACO POIKILORINCHO.

Cap. VI.

PSITTACVS hic, cuius iconem proximè subiicimus, inter mediocres magnitudine faciliè principatum obtinet. Est enim longus duos dodrantes, non Gallina minor. Dono mihi datus fuit à nobili S. Stephani equite Florentino dicto Bans, & anatomix subiectus, qui certè non vulgariū rerū, vt in generali tractatu demonstrauimus, materiam nobis præbuit. Longus erat ab extremo rostro ad ultimam caudam binos, vti dictum est, dodrantes. Rostrum superius in superiori parte ex viridi ad cæruleum, ad latera colore ochræ, in cuius extremitate macula transversalis candida percurrit: inferius rostrum circumcirca coloris plumbei, in medio lutescentis. Vertice plumulis, aureis, seu luteis ornatus. Cætero pleròq; corpore virefcebat, dorso obscurius dilutius pectore & ventre, interlucere luteo, radicibus vbiq; cinereis. Remiges parte exteriori, ventrem versus, initio virides, paulatim in colorem subcæruleum, seu amethystinum, purpureum vè potius terminabantur, nigra cætera. Secundæ in ordine longissimæ totæ luteæ erant. Quæ medijs fermè alis conspiciebantur, ad principium latere exteriori, quoq; ventrem respicit, primū viridi, dehinc miniaceo obscuro, inde viridi, postremū apice ipso partim violaceo, partim nigro vicissim variabant. Cauda duodenis instructa pennis, quarum quæ è latere sunt, vtrinq; quaternæ, quæ enascuntur, initio sui primū virides erant latere exteriori, luteæ interior inde rubeo, coccineove colore, tertio ordine denuo viridi, postremo luteo variegatæ. Reliquæ quatuor mediæ totæ virides, at fine sui nōnihil lutei habebant. Pedes plumbei, quarerni digiti, bini antè, retrò totidem, vt in Picis Martijs, interiores quidem exterioribus multò breuiores. Vngues, vt rapacibus, adunci Tibiæ breuissimæ, nempe inter poplites & talos, digitum longæ, sed crassiusculæ. Iconem habes pag. 671.

Magnitudo.
Rostrum.

Vertex.
Color corporis.

Cauda.

Pedes.

DE PSITTACO VIRIDI.

Melanorincho. Cap. VII.

Magnitudo
Rostrum.
Oculi:
Color totius corporis.

PLIVD reperitur Psittacorum genus mediocris magnitudinis, quod à rostro nigro tanquā à præcipua nota cognominare licet. Longus est hic dodrantem & palmum. Rostro, vt reliqui, crasso, at nigro toto. Ad rostri initium in vertice, & sub gula color cæruleus ad viridem tendit. Oculi iris croceo saturo, pupilla nigra Caput reliquum & pectus lutea sunt. Venter inter luteum, & viride ambigit, quemadmodum & cauda superior. Collum, dorsumq; totum cum alis virore pleno tinguntur, adeo ut penè totus viret, nisi costa alæ, quæ corpori adnectitur, extrema coccineo ruberet, dehinc penna in extremis alis, quæ ventrem spectant, sequerentur nigra, remigum deniq; ruberet extrema. Præter hæc & uropygium inferius coccineo rubore tinctum est. Pedes fulci. Vngues nōnihil adunci, nigri. Hunc Psittacum viridē melanorinchō a rostri nigredine appellare libet. Palmum cauda plus minus longa est. Huius Psittaci Iconem habes pag. 672.

DE PSITTACO LEVCOCEPHALO.

Cap. VIII.

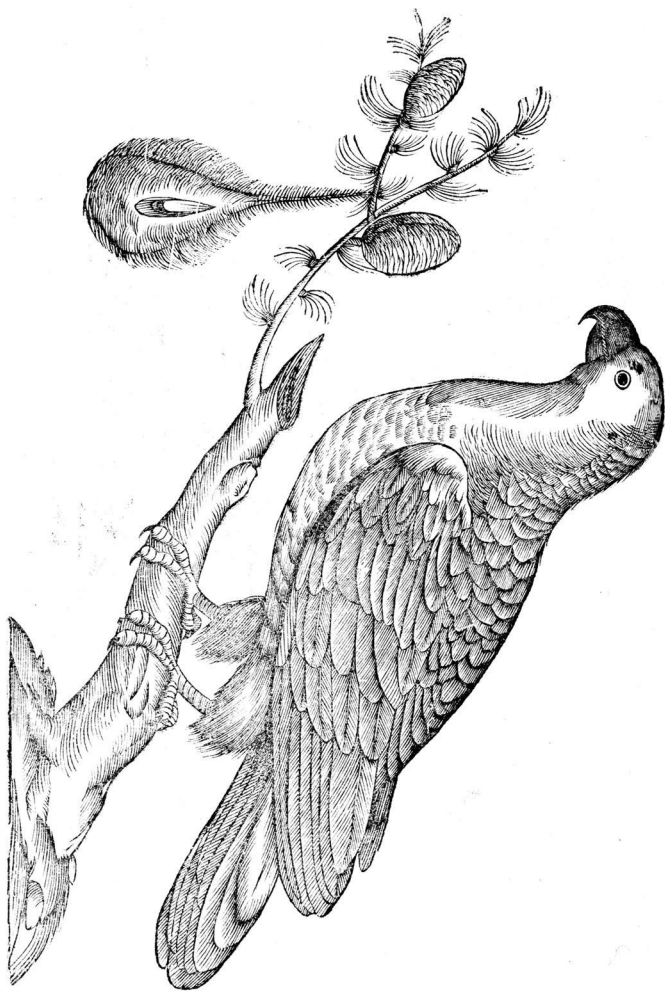
Magnitudo
Rostrum.
Oculi.
Color totius corporis.

PSITTACVS Leucocephalus à potissima nota dicitur hic, quem ab Illustri Comite Rodolpho de Isolanis Senatore nostræ vrbs amplissimò dono accepit. Dodrantem & digitum unum longus est. Rostrum duos digitos crassum, album: & pars capitis rostro continua item alba. Oculi pupilla nigra, iris ferruginea. Vertex & frons, quæ albert, maculis nigris variegata sunt. Occiput, collum, dorsum, alæ, uropygium superum obscuro ac pleno virore tinguntur. Gula & alarū costæ supra rubore cinnabario. Pectus ac femora virent denuo. Pars venteris inter femora & pectus interiecta fusco subrubido, aut eo colore, quem pictorum vulgus terræ umbræ vocat,

Psittacus Poikilorinchos.

Pfittacus viridis melanorinchos:

vocat, insignitur. Alarum latera pennas quaidam, quæ remiges tegunt, easq. extremas cæulas habent, albo tamen nonnihil admixto. Venter postremus vropygio proximus lutescit. Cauda medio rubra, ad latera rubro, & luteo, inde cæruleo variegata est. Pennæ penè omnes extremo apice nonnihil nigrescunt, cætera virides sunt. Tibiæ, & pedes cinerei. Posset certe hic idè ob multiplicem colorum varietatem Psittacus ποικίλος, id est, verticolor appellari. Est enim coloribus non paucioribus quàm septem distinctus, quorum tamen præcipuus est viridis.

Alæ.
Venter.
Cauda.
Pedes.

Psittacus Leucocephalos.

Psittacus versicolor, siue Erythrocyanos.

DE PSITTACO VERSICOLORE, feu Erithrocyano. Cap. IX.

Quamuis superiori Psittaco *volucre* nomen non malè conueniat, maiori tamen iure hic, quem nunc dabitur, id nominis sibi vindicare debet; quòd iisdem, & fortè non paucioribus, quàm ille coloribus, euidentioribus tamen conspergatur, sic toto vbiq. corpore permixtis, vt nullus ferè dominatù obtineat; quamuis cæruleus, & roseus, seu rubicundus cæteris collati potissimi videantur, vnde etiam erythrocyanos forsan dici potest. Est hæc avis dodrantem vnum longa, sic satis corpulenta. Rostrum haud ita vt prioribus grande, subnigrum. Caput, collum, pectus cærulea sunt. Vertex capitis summus macula lutea insignis est. Oculorum regio albicat, Pupilla nigra, Iris fusca, Ventris latera sub summis alis lutea sunt. Venter viridis. Femora è viridi albicant, Vropygium luteum est. Summum dorsum dilutè cæruleum est. Alarum tegetes viridi, luteo, roseo promiscuè cõteguntur. Sic remiges, & cauda totæ roseo perfusæ sunt. Dorsi extrema pars seu lumborum regio flauescit, Caudæ deniq. pennæ pauculæ, cæq. virides obtegunt, Crura, & pedes cinereo imbuuntur, cætera roseo. Hic fortè ille est, quem in Tarnasari vrbe Indiæ pulcherrimum ac se præmptici colore distinctum reperiri Ludouicus Patritius scriptum reliquit.

Nominis ratio.

Magnitudo.

Rostrum.

Color.

Oculi.

Venter.

Femora.

Cauda.

Dorsum.

Alæ.

Crura.

Pedes.

DE PSITTACO CINEREO, SEV subcæruleo. Cap. X.

Apotissimo partium colore Psittaco huic, vt & reliquis plerisq. nomen imposuimus. Eum acceptum referimus Illustri D. Peregrino Zambeccaro Bonon. cuius modi omnes ex Mina ciuitate D. Georgij Indica adferri aiunt. Est dodrantis vnus, & digiti longitudine, Columbæ domesticæ magnitudine. Rostrum totum nigrum: Suprema tamè pars, quam nares perforat, & membranula, quæ rostrum capiti annectit, candida, cuius albedo ad oculorum regionem in ambitum, & paulò infra extèditur. Corpus reliquum totum vniformi colore cinereo obscuro, seu potius æqualiter subcæruleo est, hoc excepto quòd remiges paulò saturiore sint. Vnicam tamen, & insignem notam, qua ne reliquis Psittacis, qui penè omnes sunt versicolores, prorsus discreparet, à natura obtinuit, caudam scilicet totam cinnabarino colore. Oculos cingit macula candida; quorum pupilla nigra, iris lutea. Crura, & pedes eodem prorsus, quo plumæ corporis colore prædita sunt. Cauda admodum brevis est, & vix vltra extremas alas protensa. Fallitur Bellonius, qui canos seu cinereos omnium maximos esse putauit. Non viderat ipse bicubitales illos aphonos, nisi forsan erythroleucon proximè sequentem dicat, sed hic non canus tâtum, verùm, & ruber est.

Nominis ratio.

Magnitudo.

Rostrum.

Color corporis.

Cauda.

Oculi.

Crura.

Pedes.

Pellonij error.

DE PSITTACO ERYTROLEVCO. Cap. XI.

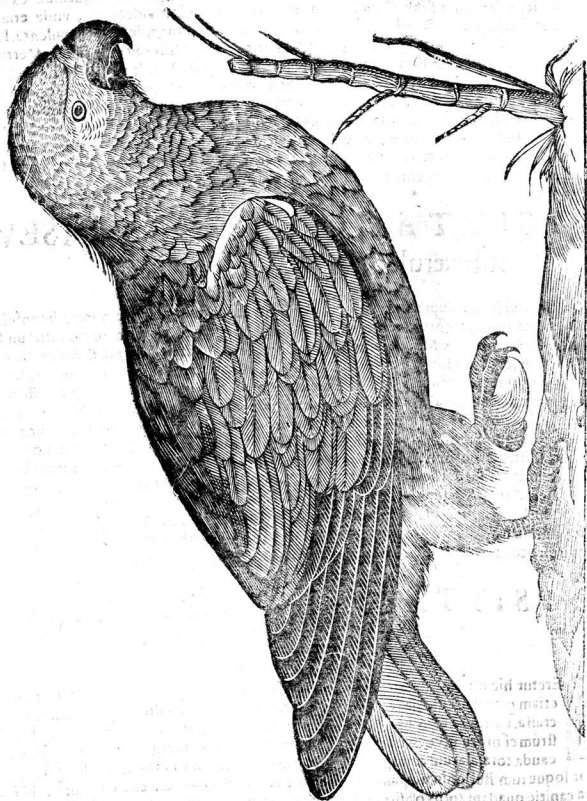
Meretur hic ob molem corporis insignem inter maximos reponi. Etenim Caponi etiam grandiuculo par est, longus dodrantem, & palmos duos. Caput collumq. crassa. Corpore toto candicat, modicè tamen fuscus, vt cineritius videatur. Rostrum ei nigrum, vno quàm in alijs longiori. Postrema tergi pars, vropygium, cauda tota, alarum remiges miniatæ tinguntur. Pedes vt reliquis subnigri. De hoc arbitror loquutum Bellonium, quem inquit è Psittacis canos omnium esse maximos. Hic enim reuera canitie quadam totus oblitus est, & magnitudine corporis, vel maximis illis aphonis non cedit, hoc solummodo illis inferior, quòd caudam breuiorem habeat.

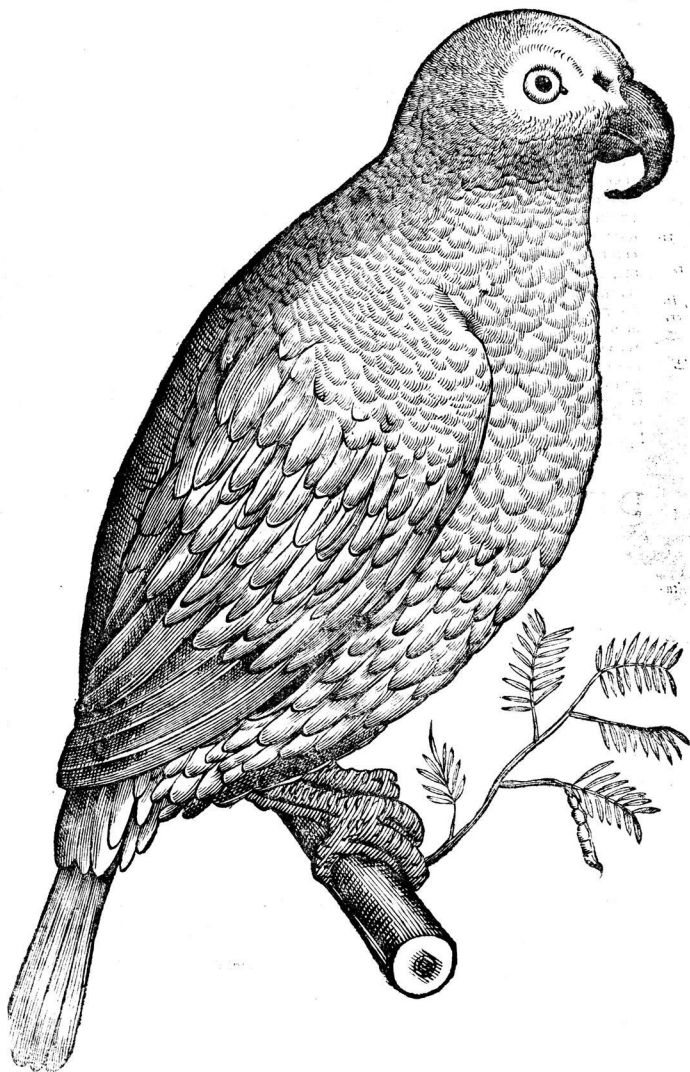
Magnitudo.

Caput.

Collum.

Rostrum.

Pittacus cinereus.

DE PSITTACO TORQVATO MACROURO antiquorum. Cap. XII.

Qui Psitta
ci. & quan
do in Euro
pā portati.

Descriptis delineatisq. iam magnis (quorum alijs cauda longa erat, alijs brevis) & mediocribus (quibus curta, vel saltem nō ita longa, vt in subsequētibz) nunc minores macrouros, hoc est, quibus proluxa cauda est, enarrare tēpestium est. inter hos primum illi locum dedimus, qui veluti torque in collo exornatur, cetera viridis. Hic omnium Psittacorum primus ex India in Europam allatus, anti- quis longo tempore solus cognitus fuit, nēpe à temporibus Alexandri Magni ad Neronis æra. tem vsq. à cuius exploratoribus, teste Plinio, alibi quoq. nempe in Gagaude Aethiopiæ insula 20 conspecti sunt. Quod autem ab antiquis, quorum verba in generali descriptione retulimus, nō exactē describatur, nos viuis suis cum coloribus ad vnguem, & ad naturæ imitationem expri- mamus. Anis est sesquidodrantem longa. Rostro toto miniaeco colore est, crassiusculo. Iris o- culi lutea, pupilla nigra. Caput, & corpus reliquum omne vires, sed collum, pectus, & pars to- ra inferna, & prona dilutius, cetera plenius. A rostro inferiori sub mento linea ducitur deor- sum nigra ad pectoris vsq. initiū, quæ vtrinq. ad colli latera abit, donec cum circulo, seu torque illo miniaeco, qui posteriore ceruicem, & collum cingit, ad latera coeat. Est torquis is retrō ad minimi digiti latitudinem, ad latera tamen paulatim gracilescens. Venter adeo diluto vi- ret, vt flauescere penē videatur. Alarum pennæ extimæ, ventri proximæ, obscuro, & fusco viri- des, circa medium in superiori parte rubra nota distinguuntur. Cauda binos propē palmos lō ga, & flauo similiter virefcit. Tibiæ, & pedes cinerei sūt. Vnde haud rectē sola torque miniaeca cum distingui Solinus refert, cū, & rostro rubeat, nec Apuleius extimas virere palmulas ve- 30 re dicit ob pedes cinereos, nisi aliam huius generis ab ijs, descriptam arbitremur. De hoc intel- ligendum puto illud Ouidij.

Tincta gerens rubro Punica rostra croce.

DE PSITTACO MINORE MACROURO, toto viridi. Cap. XIII.

Magnitu-
do.
Rostrum.
Oculi.
Color.
Venter.
Cauda.
Pedes.
Scincialo.
Parochino
Petit Paro
quet.
Sciscibi.

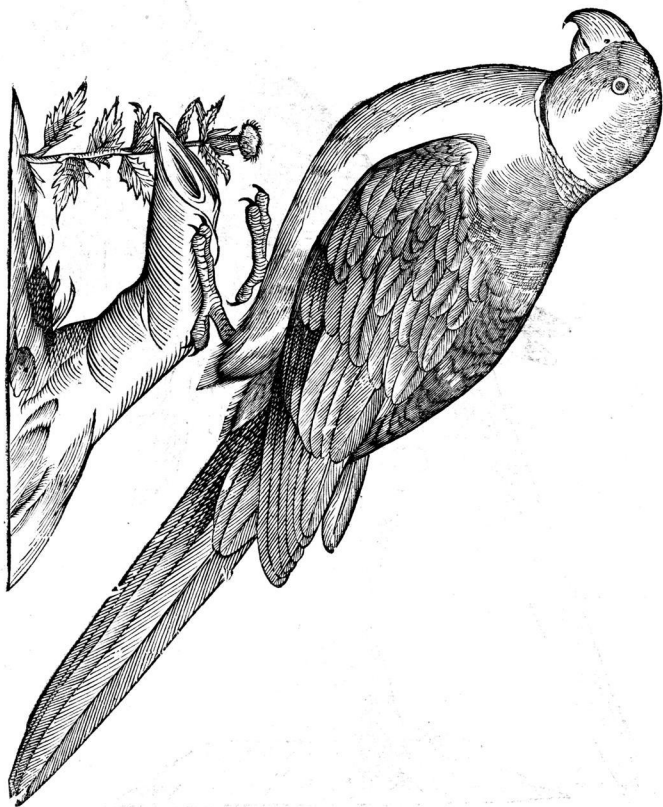
Ongitudo huius par est cum proximo, sed minor corporis moles. Neq. enim to- rus Turdo maior est. Rostro rubro, parte præsertim superna. Acies tamen, & in- ferna pars è rubro nigricant. Oculi pupilla nigra. Iris rubicunda, & crocea. Cor 40 pus reliquum herbaceo virore amœnum, venter tamen dilutior, saturiore re- miges. Cauda angusta penē extremo acuminata dodrantem ferē longa. Pedes huic, & tibiæ contrā atq. ceteris omnibus rubicundi, aut carnei. Hic peculiariter Scincialo di- citur in Hispaniola noui orbis insula, in qua reperitur. Italis ob pusillam staturam Parochino, & Gallis etiam, vt vult Bellonius Perroquet, vel potius, vt ego credo, petit Parroquet. Vox enim hæc, à qua vniuerso Psittacorum generi, quidam nomen indidere, etiam maximis illis, quos bi cubitales esse diximus, pronuntiatur sola, mutis alioquin, & nomen tantū suum à natura so- nare doctis Hōice longioribus caudis Indos Sciscibi indigitare aiunt.

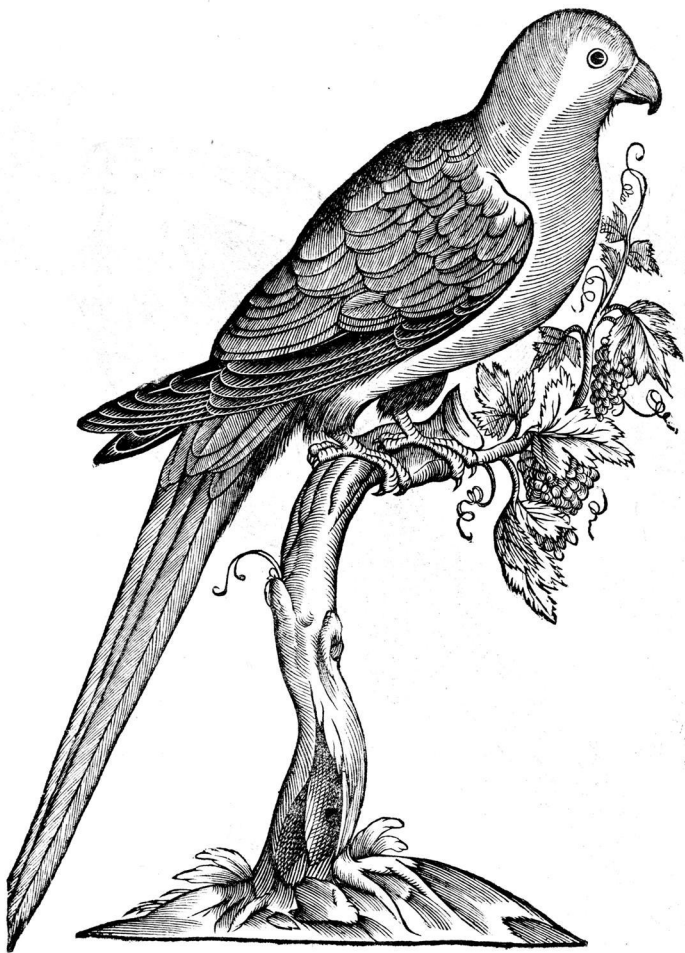
DE PSITTACO ERITROCHLORO Macrouro. Cap. XIII.

PSITTACI huius iconem Iaponensium reguli Gregorio decimotertio, ad quem obedientiam suam, suorumque monstraturi venerant, pro singulari mu- nere inter alias auimillarum regionum icones obtulerunt, vti ex Illustriissi- mo Marchione D. Cæsare Fachinetto, amplissimo nostræ vrbs Senatore in- tellexi, qui eas à patrio suo Innocentio Nono Pontifice Maximo dono ac- ceperat. Psittacus iste inter mediocris magnitudinis Psittacos enumerari de- bet. Longitudo enim cum superiori ferē par, at color diuersissimus, vti ex collata vtriusque descriptione

Psittacus torque miniaceo.

Pfittacus minor viridis.

descriptione patebit. Verticem habet planum: coltrum admodum exiguum, quale in nullo altro Psittacorum genere reperias, nam inferius etiam aduncum. Tota avis quatuor tantum coloribus prædita, quorum potiores sunt viridis, & ruber. Etenim dorsum totum, ceruix, vertex, ac alarum pennæ vestitrices impensè admodum virent, præterquam ad latera superiora, ad

Psittacus erythrochlorus macrourus.

scapulas nempe, ubi pennæ superiores caruleæ sunt. Remiges omnes duabus exterioribus, quæ virides sunt, exceptis, intensè sunt caruleæ. Omnes verò alarum pennæ tam remiges, quàm vestitrices scapos habent albos. Pupilla erat nigra, iris rubra. Rostrum rubeum, leniter admodum aduncum. Mentum ferrugineum ad subrubrum quodammodo vergens. Retrò, & ante oculos, macula carulea est. Pectus totum, & venter colore rubeo minaceo, quorum pennæ in extremitatibus lineolis per longitudinem ductis insigniuntur. Cauda corpori comparata longissima, ut quæ toto corpore longior est. Eius autem pennæ, quæ cæteris duplo maiores sunt, virescunt, & scapos habent albos; inferiores admodum rubræ, scapos nigros, Tibiæ, & pedes sunt nigerrimi,

DE PSITTACO ERITROCHLORO

Cristato. Cap. XV.

HIC quoque Psittacus in minoribus reponendus est. Alis erat, cauda, ac crista coloris rubri, cætera viridis. Crista referebat Psittacum cristatum Illustrissimi Cardinalis Farnesij, cuius antè quoque iconem exhibuimus. Oculos habebat pulcherrimos, pupillam nigram, iridem rubram. Crista ex sex pennis constabat, tribus maiobus, & minoribus rotidem. Iconem hanc eidem D. Antonio Giganti, cuius paulò antè memini, acceptam refero.

DE ALIIS QVIBVSDAM PSITTACORVM
Generibus. Cap. XVI.

RNITHOLOGVS alia præter hæc Psittacorum genera describit, quorum vnũ erythrocy-
anum O. ni-
iufmodi effe tradit. Parte inquit, fupina rubet, alis fuperius in flauo viridibus
ibologi-
cæterò cæruleis, cauda partim rubra, partim cærulea. Caput cum collo vn-
Color.
diq; rubet, nifi quod color candidus circa oculos eft. Cauda, quantum icon ab
Caput.
Cauda:

eo pofita indicat, ei eft longa, & duplo ferè corpore reliquo prolixior.

20 Huic fimillimum per omnia alterum ponit, in hoc tantùm difcrepantem, quòd per medium
alarum plurimùm flauo coloris habeat, nonnihil etiam in cauda. Vnde cum erythroanthum
appellat. Cærulei enim multò minus quàm alter habet Psittacis è Breſilia, idem inquit, collũ,
Ery:brox
tus.
alz, & dorſum viridis ferè ſunt coloris, ſed dorſum ad cæruleum inclinat. Cauda ſimiliter, in
qua longiores pennæ rubent. Caput cinereum eft, venter coloris flauo.

Bohemicum Psittacum in Germania quidam appellant eum, qui viridi, luteo, roſeoq. colo-
ribus in cinereo depictus eft. Psittacus
Bohemicus

30 Captam aliquando ſcribunt in Hispania, loco nuncupato Viadagola auem quandam ma-
gnitudine Fringillæ, roſtro nigro, adunco, capite collo viridi, vertice vt in Garrulo Bohemico
criſta inſignito; alis cæruleis extremo tamen nigricantibus: vropygio ferrugineo, extremo
præſertim, vt & vëtre inferiore, albis femoribus, pedibus nigris, digitis quaternis, binis antè,
retrò totidem, quemadmodum Picis. Hanc cum exactè contemplor, non alio reducere mihi,
quàm ad Psittacos poſſe videor. Etenim ſi roſtri aduncitatem, colorum varietatem, ſi pedum
ſtructuram, & reliquas eius conditiones penitiùs introſpicias, Psittacum eſſe non temerè pu-
tabis. Neq. mihi ſaturæ obſtat paruitas, cum rerum Indicarum ſcriptores reperiri etiam Pſit-
tacos non minores Paſſere, vno ore atteſtantur. Atque iſtæ hæcenus cum in genere, rùm in
ſpecie de Psittacis à nobis obſeruata, dicta ſufficiant. Iam ad Coruini generis aues prope-
ramus.

Finis Libri Vndecimi.